

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü**

**ORTAÖĞRETİM
SOSYOLOJİ DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI**

ANKARA - 2009

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	III
TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN GENEL AMAÇLARI.....	4
GİRİŞ	5
SOSYOLOJİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI İLE İLGİLİ	
AÇIKLAMALAR	7
PROGRAM YAKLAŞIMI.....	8
PROGRAMIN VİZYONU.....	9
SOSYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI GENEL AMAÇLARI	9
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	10
SOSYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTELER VE SÜRELERİ.....	18
PROGRAMDA KULLANILAN SEMBOLLER.....	19
SOSYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI.....	20
ETKİNLİK ÖRNEKLERİ.....	41
EKLER (Ölçme ve Değerlendirme Formları)	76

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN GENEL AMAÇLARI

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları:

I. Genel Amaçlar

Madde 2

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik; lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

GİRİŞ

Çağımızda sosyolojiyi diğer sosyal bilimlerden farklı kılan özellikleri iki noktada toplamak mümkün görünüyor:

Birincisi, kesin determinizm ilkesi yerine determinizm indeterminizmin iç içeliği ilkesinin benimsenmiş olmasıdır. Artık sosyolojide olay ve olgular tek nedene indirgenerek açıklanmamaktadır. “Belirli nedenler belirli sonuçları doğurur” ilkesinden yola çıkarak olay ve olguları ekonomi, siyaset, din, dil, kültür, hukuk, bilim gibi nedenlerden yalnızca birine dayanarak açıklamak, çağımızda sosyolojinin şiddetle kaçındığı bir açıklama tarzıdır. Bugün sosyoloji, basit neden-sonuç zincirinin ideolojilere kucak açan kolaycılığından uzak kalmakta ve kesin determinizm yerine bütün nedenlerin karşılıklı etkileşim içinde olduğu bir neden yumağını analiz etmeye çalışmaktadır.

Çağımız sosyolojisinin ayırt edici ikinci özelliği ise, birey-toplum ilişkisinde birey veya toplumdaki birinin belirleyiciliğini tercih etmek yerine, her ikisi arasındaki etkileşime odaklanmış olmasıdır. Böylece toplumun veya bireyin birbirlerine olan üstünlüğü yerine, birbirlerinin tamamlayıcısı olduğu gerçeği anlam kazanmıştır.

Sosyolojinin bugünkü konumunu anlamak çağı anlamaktır, diyebiliriz. Yirmi birinci yüzyıl dünyasında olup bitenleri anlamak ve açıklayabilmek için yeni sosyolojinin penceresinden bakmaya ihtiyaç vardır.

Toplumsal hayat, çok sayıda çeşitli kurum ve kuruluşlarla örülmüş, farklı amaç ve işlevlere sahip yine çok sayıda grupları barındıran, belirli bir değerler ve kurallar sistemine dayanan ve değişen dinamik bir etkileşim ağıdır. Böylesine geniş ve kapsamlı bir yapının anlaşılabilmesi, yüklü bir bilgi aktarımını gerektirmektedir. Bu nedenle programın kapsamı, programın amacı doğrultusunda daraltılmıştır.

Sosyoloji ders programı; Sosyolojiye Giriş, Birey ve Toplum, Toplumsal Yapı, Toplumsal Değişme ve Gelişme, Toplum ve Kültür, Toplumsal Kurumlar olmak üzere altı üniteden oluşmaktadır.

Sosyolojiye Giriş başlıklı birinci ünite sosyoloji bilimine neden ihtiyaç duyulduğu üzerinde durularak, bir anlamda, toplumsal hayatı anlamada sosyolojinin önemi ve işlevleri gösterilmiş olacaktır. Bu ünite toplum kavramı işlenirken, sosyolojideki gelişim süreci dikkate alınmıştır. Sosyolojiyi anlamamanın bir diğer önemli yolu da, Batı’da ve Türkiye’de sosyolojinin doğuşu ve gelişimi hakkında bilgi edinmektir. Bu nedenle birinci ünitenin sonunda bu konulara yer verilmiştir.

Birey ve Toplum başlıklı ikinci ünite, öğrencinin günlük sosyal yaşamı daha iyi anlayabilmesini sağlayacak temel bilgilerden seçmeler yapılarak oluşturulmuştur. Birey-toplum

arasındaki karşılıklı bağıntıyı dolaysız bir şekilde yansıtan kavramlar olarak sosyalleşme, sosyal statü ve rol kavramları lise programı çerçevesinde ele alınmıştır. Bu konular ile bağlantılı olarak toplumsal sapma ve toplumsal kontrol kavramlarının yanı sıra demokratik bir toplumda bireyin sadece karşısındakiler için değil kendisi için de gözetmesi ve gerçekleştirmesi gereken toplumsal hak ve görevler dengesi kavramlarına da yer verilmiştir.

Toplumsal Yapı başlığını taşıyan üçüncü ünitenin ilk konusu toplumsal yapı kavramının temelinde yer alan toplumsal etkileşim kavramıdır. Daha sonra toplum nazarında birey ve ailelerin hiyerarşik sıralanmasını gösteren toplumsal tabakalaşma ve tabakalaşma hiyerarşisi içindeki yer değiştirmeler ele alınacaktır.

Sosyolojide tarihsel bir gerçek olarak her zaman var olan değişme ve gelişme olgusu, dördüncü üniteye yer almaktadır. Bu kapsamda yaşanmakta olan modernleşme ve küreselleşme gibi iki değişme süreci de önem kazanmaktadır. Bu ve benzeri konular ile öğrenciye yaşadığı çağı anlamada ve anlamlandırmada bilgi sunulmuş olacaktır.

Sosyolojinin konusu olan etkileşim ağlarının olduğu ortam olarak kültür olgusunun sosyolojiye giriş içinde önemli bir yeri vardır. Beşinci üniteye alışlagelmiş maddi-manevi kültür şeklindeki iki parçalı kültür kavramı yerine, kültürü anlamayı ve kültürel analiz yapmayı kolaylaştıran üç boyutlu kültür kavramı temel alınmıştır. Anlam kodları diyebileceğimiz değerler ve inançları kapsayan bilişsel kültür, davranış beklentileri olarak yazısız ve yazılı davranış kurallarını ifade eden davranışsal kültür ve anlamların somutlaşmasını sağlayan maddi kültürden oluşmaktadır. Kültürün iç içe geçmiş bu üç boyutu, sosyolojinin analitik değeri yüksek olan kazanımlarından biridir. Ayrıca bu bölümde ele alınacak olan seçkin-popüler, evrensel-yerel kültür gibi kültür ile ilgili temel kavramlar, öğrencinin kültürün çeşitli görünümünü günlük hayat içinde de gözlemlemesine yardımcı olacaktır. Kültüre ilişkin tutumlar olarak kültür merkezilik, yabancı kültür merkezilik ve kültürel görelilik kavramları da öğrencinin, farklı kültürler karşısında bireysel tutumlardaki farklılıkları sistematize etmesini sağlayacak ve belki de en önemlisi öğrenci kendi konumunu görebilecektir.

Altıncı üniteye ise toplum hayatında belirli ihtiyaçları karşılamaya yönelik işlevleri gerçekleştirmek üzere kuşaktan kuşağa aktarılan anlam kodları ve normlar olarak toplumsal kurumlar yer almaktadır. Bu bağlamda modern Türkiye'nin kurucusu Atatürk'ün göstermiş olduğu hedef doğrultusunda aile, eğitim, din, ekonomi ve siyaset kurumlarının anlamı ve işlevleri, toplumsal hayatın canlılığından koparılmadan, ele alınacaktır.

Türk millî eğitiminin genel amacı doğrultusunda hazırlanan bu sosyoloji ders programı, klasik sosyolojik bilgi birikiminden yararlanılarak ve sosyolojideki gelişmeler dikkate alınarak, sosyolojinin geniş konusu ile lise programının sınırları arasında bir denge kurmaya çalışılarak

hazırlanmıştır. Her bir ünitenin kazanımları ve etkinlikleri açıklanmış, öğrenciye sosyolojik bilgi ile günlük hayatı arasında bağ kurabilmelerine çalışılmıştır.

SOSYOLOJİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Sosyoloji dersi liselerde Ortaöğretim kurumlarının haftalık ders çizelgesinde belirtilen sınıf düzeylerinde 2 ders saati olarak okutulacaktır.
2. Sosyoloji Öğretim Programı için kazanımlar uygulama sıralamasına göre yapılmıştır. Bu nedenle konuların işlenirken sırasıyla işlenmesi daha uygun olacaktır.
3. Öğretmen konuları işlerken programda belirtilen etkinlik örneklerinin içeriklerine uygun şekilde planlayabilir veya bu etkinlikleri zaman zaman aynen kullanabilir. Etkinlikler kazanımların gerçekleşmesi açısından son derece önemlidir. Öğretmen etkinlik planlarken “kazanımları nasıl gerçekleştirebiliriz?” düşüncesini temel almalıdır. Etkinlik örneklerinin seçilmesinde, planlanmasında ve uygulanmasında çevrenin, toplumun, okulun, öğrenci gruplarının, ailelerin eğitim ve öğretime etki edecek her türlü imkân ve koşulların öğretmen tarafından dikkate alınması önemlidir.
4. Dersin konularının özelliğinden dolayı gözlem, sunum, tartışma, belirtme, sözel katkıda bulunma, kendini ifade etme, örnek verme, okuma, anlatma, yorum yapma gibi yöntemler kullanılmalıdır.
5. Öğretmen sosyolojinin önemini öğrencilere kavratılabilmek amacıyla, bakış açılarının nasıl değişeceğini vurgulamak için, okul içi ve dışındaki olaylardan yararlanmalıdır.
6. Kazanımların içerdiği konular özelliklerine göre yerel, ulusal ve evrensel ölçekte ele alınabilir. Öğretmen bu duruma uygun örneklerle konuyu zenginleştirmelidir.
7. Öğretmen dersi planlarken programda belirlenen, bilgi, beceri, değer ve tutumların kazandırılabilmesi için hangi öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılabileceğini belirlemeli ve uygun öğrenme ortamları oluşturmalıdır.
8. Atatürkçülük konuları ele alınırken 2488 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan Orta Öğretim Kurumlarının Öğretim Programları ile Ders Kitaplarında Yer Alması Gereken "Atatürkçülük ile İlgili Konular" ı esas alınmalıdır.
9. Öğretmen, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici, öğrencileri millî, ahlaki,

insanî, manevî, kültürel değerler bakımından besleyici olmalıdır. Ayrıca derse ilişkin konuları sevdirecek roman, hikâye, makale, deneme, şiir ve fıkra vb. gibi ürünleri okumaya teşvik etmelidir.

10. Sosyoloji Öğretim Programı, günümüz bilgi-iletişim teknolojilerinin sosyoloji konularının öğretiminde kullanılmasını destekler. Okullardaki teknik donanım ve fiziki imkânlarla bağlı olarak, öğretmen bilgi-iletişim teknolojilerini derste kullanmalıdır.
11. Öğretmen, kazanımın yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Öğretmen, değerlendirmenin, öğrenmenin ayrılmaz bir parçası olduğunu bilmelidir. Sadece öğrenme sonucunu değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede sonuç ve süreç odaklı yöntemleri birlikte kullanmalıdır. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme ölçekleri, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, posterler, çoktan seçmeli, eşleştirmeli, boşluk doldurmalı, açık uçlu sorulardan oluşan testler vb.dir.

PROGRAM YAKLAŞIMI

Sosyoloji Öğretim Programında, kazanım ve etkinlik örnekleri oluşturulurken, öğrencilerin ilgi, yetenek ve becerilerini, yaşadığı toplumu anlayabilen, toplumları bilimsel olarak değerlendirebilen, sosyolojik bakış açısını geliştirebilen bir program hedeflenmiştir. Ayrıca aktif öğrenme ilke ve yöntemlerine dayalı, öğrenciyi merkeze alan, öğretmeni, öğrencilerin bilgiyi araştırmasında, keşfetmesinde, yapılandırmasında öğrenmede aktif hale getirmesinde sorumlu ve görevli gören bir anlayışa göre hazırlanmıştır.

Birey-toplum ikileminde taraflardan birinin tercihi yerine birey-toplum birlikteliği anlayışının eğitimdeki yansımalarından biri olan yapılandırmacı yaklaşım için öğretmen ve öğrenci işbirliğinin sağlanması büyük önem taşır. Eğitim ve öğretim sürecinde öğrenciyi merkeze alan yapılandırmacı yaklaşımda öğretmen derste koordinasyonu sağlayan, öğrencilerin aktivitelerini yönlendiren, gerektiğinde yaklaşımın mantığına uygun olarak müdahale eden konumunda olmalıdır. Bu nedenlerden dolayı program hazırlanırken sosyoloji dersinin üniteleri, etkinlikleri ve kazanımları bir bütünün birbirini tamamlayan parçaları olarak düşünülmüş ve bu bağlantının kopmamasına dikkat edilmiştir.

PROGRAMIN VİZYONU

Sosyoloji Öğretim Programı, öğrencilerin sosyolojik bir bakış açısı ile yaşadıkları toplumdaki yola çıkarak, yaşadıkları toplumun millî ve manevî değerlerini özümseyen, kendi, yaşadığı toplum ve diğer toplumlarla ilgili nesnel değerlendirmeler yapabilen, farklı düşünce ve yeniliklere açık bireyler yetiştirmektir.

Hazırlanan Sosyoloji Öğretim Programında öğrencilerin, günlük bakışın ötesine geçerek toplumsal ve kültürel ilişkilere analitik bakmalarını; toplumsal hayat hakkında eleştirel düşünmeyi ve sorgulamayı öğrenmelerini; bilgiye dayanan yapıcı çözüm anlayışını kazanarak sosyolojik sorunları analiz etmelerini; mevcut sosyolojik durumun geçmiş ile bağlantısını kurabilmelerini; içinde yaşanılan tarihî dönemin ve diğer insanların, toplumların ve kültürlerin bilincinde olarak korku ve zıtlasma yerine sağduyuyu ve hoşgörüyü hâkim kılmayı öğrenmelerini, karşılaştıkları sorunların bireysel mi, yapısal mı olduğunu fark etmelerini sağlayarak günlük yaşamda hak ve görevler dengesini kurabilmelerini amaçlanmıştır.

SOSYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI GENEL

AMAÇLARI

1. Toplumun yapısını, işleyişini, değişimini ve bunların bağlı olduğu toplumsal yasaları bilir.
2. Toplumsal ilişki ve etkileşimlerin yapısı ve işleyişi ile ilgili kural ve ilkeleri kavrar.
3. Bireyin sorunlarını toplumla, toplumun sorunlarını da bireylerle ilişkilendirir.
4. Toplumsal sorunları kavrar; toplumun, ekonomik ve kültürel kalkınmasına bilinçli bir şekilde katkıda bulunur.
5. Toplumu, geçmişiyle ilişkisi içinde tanıyarak, içinde yaşanılan durumu bilinçli bir biçimde yorumlar.
6. Türk toplumunun yapısını tanır, bugününü daha bilinçli bir şekilde yorumlar.
7. Toplumsal yaşamı değiştiren ve dönüştüren koşulları analiz eder.
8. Küreselleşmenin farklı boyutlardaki (ekonomi, sanat, bilim ve kültürel) etkilerini yorumlar.
9. Toplumsal değişimin, toplumu bütün boyutlarıyla etkilediğini, bireylerde çeşitli uyum sorunları yaratabildiğini, bunlara rağmen zorunlu ve gerekli olduğunu kavrar.
10. Kültürün çeşitli boyutlarının olduğunu fark eder.
11. Cumhuriyeti diğer yönetim biçimlerinden ayıran üç temel ilke (çağdaşlık, laiklik ve millîlik) nin önemini kavrar.
12. Toplumun, "farklılıkları kuşatan bir birlik" halinde ve demokrasi temelinde gelişip güçlenmesi gerektiğine inanır.
13. Toplumsal kurumların neler olduğunu bilir ve işlevlerini değerlendirir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Eğitim ve öğretim sürecinin ayrılmaz bir parçası olan ölçme ve değerlendirme, belirlenen eğitim hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığına karar vermede kullanılır. Değerlendirmenin bir amacı da öğrencinin öğrenmesini geliştirmek ve desteklemektir. Duyarlı, doğru, uygun, destekleyici ölçme ve değerlendirme öğrenme için bir gerekliliktir.

Genel anlamı ile ölçme, bir nesneye ilişkin gözlemlerin sayı ve sembollerle ifade edilmesi, değerlendirme de ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak, ölçülen nitelik hakkında bir değer yargısına varma süreci olarak tanımlanabilir. Değerlendirme yapılırken, değerlendirmenin içeriğini (Ne ölçülmelidir?) veri toplama metodunu (Hangi değerlendirme araçları kimler tarafından kullanılacak?), değerlendirmenin teknik gerekliliklerini (Değerlendirme geçerli ve güvenilir mi?) ve değerlendirmenin sonuçlarının nasıl kullanılacağını belirlemek gerekmektedir.

Sosyoloji dersinde yapılacak ölçme ve değerlendirme etkinlikleri ile öğrencilerin üst düzey zihinsel becerileri de (okuduğunu anlama, eleştirme, yorumlama; bilgi toplama, analiz etme ve bir sonuca ulaşma, gözlem yapma, gözlemlerden sonuca ulaşma, günlük hayatta karşılaşılan problemleri çözme, araştırma yapma, sorgulama yapma, tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama, öğrendikleri ile günlük yaşam arasında ilişki kurma, kendini ve arkadaşlarını değerlendirme gibi) değerlendirilmeye çalışılır. Bu tür becerilerin yalnızca geleneksel ölçme araç ve yöntemleri ile değerlendirilmesi zordur. Bu araçların yanında performans değerlendirme temelli araç ve yöntemlerde kullanılır.

Değerlendirme yaparken öğrencilerin;

- Günümüzde kullanılan toplum sınıflandırmalarında hangi ölçütlerin kullanıldığının kavranabilmesi,
- Türk sosyologlarının Türkiye’de sosyolojinin gelişimine katkılarının fark edilebilmesi,
- Sosyolojik araştırma türlerinin ayırt edilebilmesi,
- Kültürün maddi ve manevi yanlarının örneklendirilebilmesi,
- Küreselleşmenin toplumsal yapıya etkisinin yorumlanabilmesi,
- Sosyalleşme sürecini etkileyen araçların açıklanabilmesi,
- Toplumsal hayatın düzenlenmesinde hukukun öneminin ifade edilebilmesi,
- Toplumsal yapıyı oluşturan öğelerin analiz edilebilmesi,
- Toplumsal grupların çeşitli özelliklerine göre sınıflandırılabilmesi,
- Toplumsal çözülmeye neden olan etmenlerin kavranabilmesi,
- Toplumsal değişmeye etki eden faktörlerin ifade edilebilmesi,

- Ailenin öneminin bilinmesi ve özelliklerinin yorumlanabilmesi,
- Atatürk'ün kadın haklarına verdiği önemin örneklendirilip örneklendirilmediğinin, göz önünde bulundurulabilmesi beklenir.

Eğitimde önceki öğrenmelerin sonraki öğrenmeleri etkilediği, eksik ya da yanlış öğrenmelerin sonraki öğrenmeleri zorlaştırdığı bilinen bir gerçektir. Öğrenmede yaşanan bu aksaklıklardan haberdar olmak için zaman zaman öğrencileri, yazılı ve sözlü sınavların yanında tartışma, sunum, deney, sergi, proje, gözlem, görüşme, gelişim dosyası, öz değerlendirme, akran değerlendirme vb. değerlendirme çalışmaları da yapılmalıdır. Süreci değerlendirmeye yönelik ölçme araçlarından bazıları örnek olarak Ekler kısmında verilmiştir. Bu ölçme araçları verilen hâliyle veya amaca uygun olarak yeniden düzenlenip uygun yerlerde ve zamanlarda uygulanmalıdır

Sosyoloji dersinde; sınavlarda ve alıştırmalarda öğrencinin performansını değerlendirmeye uygun soruların yanı sıra, çoktan seçmeli, eşleştirme ve kısa cevaplı sorular yer alabilir. Sosyoloji eğitiminde, süreci değerlendirmek için “öğrenci ürün dosyası” ve “performans değerlendirme” yöntemleri önerilir.

GELENEKSEL ODAKLI TEKNİKLER	ALTERNATİF ODAKLI TEKNİKLER
Çoktan seçmeli testler	Performans değerlendirme
Doğru yanlış soruları	Öğrenci ürün dosyası (portfolyo)
Eşleştirme soruları	Kavram haritaları
Tamamlama (boşluk doldurma) soruları	Yapılandırılmış grid
Kısa cevaplı yazılı yoklamalar	Dereceleme ölçekleri
Uzun cevaplı yazılı yoklamalar	Proje
Soru cevap	Drama
	Görüşme
	Yazılı raporlar
	Gösteri
	Poster
	Grup ve/veya akran değerlendirmesi
	Öz değerlendirme

Tablo:5 Geleneksel ve Alternatif Ölçme Değerlendirme Teknikleri

Alternatif ölçme ve değerlendirme, tek bir doğru cevabı olan çoktan seçmeli testlerin de içinde bulunduğu geleneksel değerlendirme dairesinin dışında kalan tüm değerlendirmeleri kapsar. Geleneksel ölçme ve değerlendirmeye göre daha öğrenci merkezlidir. Sadece öğrenme ürünü değil, öğrenme süreçleri de değerlendirilir. Değerlendirmedeki bu değişiklikler birçok

açından öğrencilerin öğrenme konusunda sorumluluk sahibi olmasını ve öğrendikleriyle gurur duymasını sağlar.

Performans değerlendirme ve öğrenci ürün dosyaları başta olmak üzere alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinin çoğunda puanlama amacı ile dereceli puanlama anahtarı kullanılır.

Aşağıda Sosyoloji öğretim programında kullanılan ölçme değerlendirme araç ve yöntemlerinin bazıları ile ilgili kısa bilgiler verilmiştir.

Kısa Cevaplı Sorular: Bir kelime, bir sembol ya da en çok birkaç kelime ile cevaplanabilen soru türüdür. Kısa cevaplı sorular, soru cümlesi ve eksik cümle olmak üzere iki türdür. Programda bazı açılımlı etkinlik örneklerinde süreç içerisinde öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerini ölçen kısa cevaplı sorulara yer verilmiştir.

Çoktan Seçmeli Sorular: Daha çok bilgi, zihinsel beceri ve yeteneklerin ölçülmesinde kullanılırlar. Bir soru, soru cümlesi ve seçeneklerden oluşur. Soru cümlesi, kazanımın ifade edildiği veya sorunun sorulduğu kısımdır. “Biri doğru diğeri yanlış olan seçeneklerdir. Sosyoloji dersinde, Dönem içerisinde yapılacak ortak (karşılaştırmalı) sınavlarda çoktan seçmeli test formatı tercih edilebilir.

Açık Uçlu Maddeler: Bu tip maddelerde cevabın içeriği, niteliği ve uzunluğu açısından cevaplayıcı serbest bırakılır. Yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, analiz sentez ve değerlendirme becerilerinin ölçülmesinde kullanılabilirler. Faydaları,

- Açık uçlu maddelerde, şans başarısı faktörü ortadan kalkar.
- Öğrencinin düşüncelerini organize etmesine olanak sağlar.
- Öğrencinin yaratıcılığını ortaya koymasına imkân verir.

Açık uçlu soruların değerlendirilmesinde dereceli puanlama anahtarı kullanılır. Her soru için değerlendirme ölçütleri belirlenir. Sosyoloji dersinde öğrenci başarısının değerlendirilmesi amacıyla yapılan sınavlarda, öğrencilerin üst düzey (analiz, sentez) zihinsel becerilerin ölçülmesinde açık uçlu maddeler kullanılabilir.

Dereceli Puanlama Anahtarı: Öğrencinin gerçekleştirdiği bir çalışmaya ilişkin performansını, belirlenen ölçütler bakımından yetersizden yetkine doğru belirleyen puanlama anahtarıdır. Herhangi bir çalışmanın puanlanması için geliştirilmiş ölçütleri içeren bir araçtır.

Puan	Ölçütler
4	Konuyu tümüyle iyi anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler mantıklı gerekçelerle desteklendi. Konuyu farklı örneklerle açıkladı. Olaylar arasında farklı bağlantılar kurdu. Konuyla ilgili çelişkili açıklama yapılmadı.
3	Konuyu anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler mantıklı gerekçelerle desteklenmişti, fakat yeterli değildi. Yazılı açıklamalar yeterliydi.
2	Konunun çoğunu anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler desteklenmişti, fakat yeterli değildi. Anlatımda çelişkili açıklamalar yapıldı.
1	Konunun birazını anladığını gösterdi. Örnekler yeterli değildi. Önemli eksikler var.

Yukarıda araştırma raporunun değerlendirilmesinde kullanılabilecek bütüncül dereceli puanlama anahtarı örneği sunulmuştur. Form sınıfın koşulları, öğrenci seviyesi, etkinlik içeriği, dersin işlenişi, öğretmenin beklentileri göz önünde bulundurularak yeniden yapılandırılabilir.

Programda öğrencilerin;

- ❖ Sunu becerileri,
- ❖ İlgili konunun kavranması,
- ❖ Akılcı yorumlar yapması,
- ❖ Fikirlerini ve görüşlerini etkili şekilde ifade etmesi,
- ❖ Diğer öğrencilerin görüş ve fikirlerini etkili şekilde dinlemesi,
- ❖ Grup üyeleri ile işbirliği yapması
- ❖ Etkinliğe katılmak konusunda istekli davranması,
- ❖ Tartışma sırasında düşüncelerini açık ve net bir şekilde ifade etmesi gibi ölçütler kullanılarak dereceli puanlama anahtarı hazırlanabilir.

Kontrol Listesi: Kontrol listelerini oluşturmadan önce neyi kontrol etmek istediğinize ve neyi gözlemleyeceğinize karar vermelisiniz. Aynı anda tüm öğrencilerinizi gözlemlemeye çalışmayınız.

Programda öğrencilerin;

- ❖ Etkinliklere aktif bir şekilde katılıp katılmadıkları,
- ❖ Çalışma kâğıtlarını doğru bir şekilde doldurup doldurmadıkları,

kontrol listesi ile ölçülmeye çalışılmıştır.

Sözlü Sunum: Konuşma, dil eğitimi, dil sanatları gibi birçok alanda kullanılabilir. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri hakkında bilgi sağlar. Sözlü sunumlar öğrencilerin hatırlama, kavrama ve hitap düzeyleri hakkında bilgi toplamak için uygun araçlardır. Sözlü sunumları, kısa cevap gerektiren maddeler gibi yapılandırdığımızda, öğrencilerin sahip olduğu

bilgiler kısa bir sürede değerlendirilebilir. Bu yolla öğretim süreci içerisinde öğretimin ve değerlendirmenin eş zamanlı yürütülmesi kolaylaşmaktadır. Sosyoloji programında, Sözlü sunumların değerlendirilmesinde dereceli puanlama anahtarlarının yanında, sergilenecek beceriye göre kontrol listeleri, öz değerlendirme ölçekleri kullanılmıştır.

Öz Değerlendirme: Belli bir konuda bireyin kendi kendisini değerlendirmesine öz değerlendirme denir. Öz değerlendirme, bireyin kendi yeteneklerini kendilerinin keşfetmelerine yardımcı bir yaklaşımdır. Öğrencilerin okulda yaptıkları çalışmaları, nasıl düşündüğünü ve nasıl yaptığını değerlendirmelerini gerektirir.

Akran Değerlendirme: Öğrencilerin, arkadaşlarının hazırladığı ödevler, araştırmalar, projeler, raporlar vb. çalışmalarını değerlendirmesidir. Öğrenciler, arkadaşlarının çalışmalarındaki yeterlik düzeylerini değerlendirirken kendilerinin eleştirel düşünme becerileri gelişir. Akran değerlendirme, öğretmene öğrencilerin gelişim ve yeterlik düzeyleri hakkında geri bildirim sağlar. Akran değerlendirmede, öğrencilerin yanlış davranışlarını önlemek için ölçütlerin öğrencilere verilmesi yararlı olur. Akran değerlendirme yapmak amacıyla açık uçlu sorular, sözel ifadeler ya da formlar kullanılabilir.

Sosyoloji programında öğrenciler, arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmaları inceleyebilir, süreç içerisinde öğretmende akran değerlendirme formunu kullanarak gerekli beceri ve davranışların kazanılıp kazanılmadığını değerlendirebilir.

Proje: Öğrencilerin grup hâlinde veya bireysel olarak, istedikleri bir alanda/konuda inceleme, araştırma ve yorum yapma, görüş geliştirme, yeni bilgilere ulaşma, özgün düşünce üretme ve çıkarımlarda bulunma amacıyla ders öğretmeni rehberliğinde yapacakları çalışmalardır.

Grup halinde yapılacak projelerde gruptaki, öğrencilerin cinsiyet, başarı durumu vb. özellikleri bakımından heterojen olmasına dikkat edilmelidir. Grup çalışmalarında grup üyelerinin görev dağılımı projenin her aşaması için net olarak yapılmalıdır. Görev dağılımı grup üyeleri tarafından yapılarak öğretmenin onayı alınır. Projenin her aşamasında görevlerin yapılıp yapılmadığı aşamanın bitiminde öğretmen tarafından kontrol edilir ve grup üyelerine geri bildirim verilir. Görevini yeterince yerine getirmeyen öğrencilerin bireysel özelliklerine de dikkat edilerek gerekli önlemler alınır.

Programın da yer alan; “Bilim, teknoloji ve kitle iletişim araçlarının toplumsal değişime etkisi değerlendirilir.” kazanımı ile ilgili bir hafta süreli bir proje öğrencilere verilmiş olup değerlendirme sürecinde de proje hazırlama kontrol listesi ve proje değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. İlgili kazanımlar doğrultusunda proje çalışmaları çeşitlendirilir.

Performans Değerlendirme

Performans değerlendirme, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak, onların bilgi ve becerilerini eyleme dönüştürmelerini, gerçek yaşama aktarmalarını sağlayacak durum ve ödevler aracılığıyla değerlendirme yapmak biçiminde tanımlanabilir. Performans değerlendirme, dersin kazanımlarıyla ilgili olarak öğrencinin günlük yaşamındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını göstermesini ister. Performans değerlendirmeyle öğrenciler, sınav saatleriyle sınırlandırılmaksızın geniş bir zaman diliminde çalışma ve tekrar yapma, oluşturulan ölçütlere göre yeterlik derecelerini ortaya koyma olanaklarına sahip olurlar. Performans değerlendirme gözlenebilen bir performans veya somut bir ürünle sonuçlanmaktadır. Bu tip değerlendirmede kâğıt kalem testleri gibi öğrenci basit cevaplar vermez, bir ürün meydana getirir. Otantik değerlendirme görevleri öğrencilerin mümkün oldukça gerçek yaşama benzer problemler yoluyla bilgi ve becerilerini göstermesini gerektirir. Açık uçlu sorular ya da performans görevleri otantik ya da performans değerlendirme çalışmalarının iyi örnekleridir.

Tutum Ölçekleri

Sosyoloji programında, öğretim yılı başı ve sonu olmak üzere iki adet tutum ölçeği formu kullanılmıştır. Öğrencilerin sosyoloji dersine bakış açıları ve yıl sonu tutumları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tutum, bireylerin belli bir kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşünceyi kabul ya da reddetme şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır oluşluk hali veya eğilimidir.

Tutumların ölçülmesinde gözlem, soru listeleri, tamamlanmamış cümleler ve hikâyeler anlatma gibi çeşitli yöntemler ile yanlış seçme tekniği, içerik analizi gibi çeşitli teknikler de kullanılmaktadır.

Tutum ölçekleri, tutum ölçme yöntemleri içerisinde en önde gelen ve yaygın olarak kullanılanıdır. Tutum ölçeklerinden en çok kullanılan yöntem de Likert ölçeğidir. Likert tipi ölçeklerle, ölçülmek istenen tutumla ilgili çok sayıda olumlu ve olumsuz ifade yazılır. Bu ifadeler için, “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” biçiminde tepkide bulunulur. Böylece her cevaplayıcı, ölçekteki her ifadenin kapsadığı tutum objesine katılma / katılmama derecesini bildirmiş olur.

Bir kişinin ölçekten aldığı puan, ölçekte bulunan maddelerden aldığı puanların toplamından oluşur.

Seçenek	Olumlu İfade Puanı	Olumsuz İfade Puanı
Kesinlikle katılmıyorum	1	5
Katılmıyorum	2	4
Kararsızım	3	3
Katılıyorum	4	2
Tamamen katılıyorum	5	1

Tablo:6 Likert Tipi Bir Ölçekteki Maddelerin Puanlama Anahtarı

Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo)

Öğrenci ürün dosyası, öğrencilerin bir ya da birkaç alandaki çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri gösteren başarılarının koleksiyonudur. Öğrencinin gelişimini, velisinin ve öğretmenlerinin izleyebilmesine olanak sağlayan bir çalışmadır. Sınıf içi etkinliklerin öğrencinin seçimi sonucunda bir araya getirilip, yansıtılmasıyla oluşan öğrenci ürün dosyası, aynı zamanda hem öğretmen hem de öğrenci için bir değerlendirme yöntemidir.

Sosyoloji programında öğrencilerin, dönem içerisinde yapmış olduğu çalışmalar öğrenci ürün dosyasına dönem sonunda değerlendirilmek üzere konulmuştur. Öğrenci ürün dosyası (portfolyo) değerlendirme formu kullanılarak gerekli değerlendirme yapılacaktır.

Kavram Haritaları: Kavram haritaları, bilgiyi organize etmek ve sunmak için yapılmış grafiksel araçlardır. Bu araçlar daire ya da bir çeşit kutu içine yazılmış olan kavramları içerir. Kavram haritalarında iki kavram arasındaki ilişki, üzerine ilişkiyi belirleyen ifadelerin yazıldığı doğrularla gösterilir. İlişkiyi belirleyen bağlantı ifadeleri ile iki kavram tamamlanarak anlamlı bir cümle oluşturur.

“Siyaset İle İlgili Temel Kavramlar” başlıklı kavram haritası sosyoloji programında yer almaktadır. Yukarıda açıklaması yapılan ölçme araçlarından bazıları örnek form olarak ekler kısmında gösterilmiştir.

Sonuç olarak öğrenme anlık bir olay değildir, bir süreçtir. Sürecin ölçülmesinde ölçme ve değerlendirme bir amaç olarak düşünülmemiş; öğrencinin öğrenmeyi öğrenmesinde bilgiyi keşfetmesinde, anlamlandırmasında, eski bilgilerini harekete geçirmesinde bir araç olarak düşünülmüştür.

ÖRNEK FORMLAR

Bundan sonraki “Ekler” bölümde eğitim öğretim sürecinde öğrencileri değerlendirmek için öğretmenlere yardımcı olmak amacıyla örnek formlar ve ölçekler verilmiştir. Öğrencilerin bilişsel becerilerinin yanında duyuşsal ve psikomotor becerilerinin değerlendirilmesi için bu formlar aynen kullanılabileceği gibi amaca uygun değişiklikler yapılarak da kullanılabilir. Bu

formlara veya ölçeklere göre öğrencileri değerlendirirken, ölçütlere göre hangi alanlarda yeterli hangi alanlarda eksikleri olduğu belirlenebilir. Eksiklikleri varsa bu eksiklikleri gidermeye yönelik gereken önlemler alınır.

Öz değerlendirme, grup değerlendirme gibi formlarla öğrencileri değerlendirirken amaç puan vermekten çok, onların eksikleri belirlemek ve bu eksikleri gidermeye yönelik önlemler almaktır.

Süreçte yapılan bu değerlendirme etkinliklerinin yanında, geleneksel ölçme araçlarıyla (çoktan seçmeli, eşleştirmeli, kısa cevaplı, uzun cevaplı testler vb.) da öğrenci başarıları değerlendirilir.

HAZIRLANACAK KİTAPLARIN FORMA SAYILARI VE KİTAP BOYUTLARI

Sınıf	Ders kitabı	
	Boyut	Forma sayısı
11	A4	10-12

SOSYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTELER VE SÜRELERİ

	Üniteler	Kazanım Sayıları	Süre/Ders Saati	Oranı (%)
1	Sosyolojiye Giriş	5	6	8
2	Birey ve Toplum	10	10	14
3	Toplumsal Yapı	5	7	10
4	Toplumsal Değişme ve Gelişme	10	12	17
5	Toplum ve Kültür	8	12	17
6	Toplumsal Kurumlar	22	25	34
	TOPLAM	60	72	100

PROGRAMDA KULLANILAN SEMBOLLER

 Sınıf– Okul İçi Etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (grup çalışması, çalışma kâğıdı doldurma, görsel materyal okuma, sanal alan gezisi, slayt/film izleme, dinleti, çalgı çalma, eser okuma, eser çözümleme vb.) sınıf içinde yapılacağını gösterir.
 Okul Dışı Etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (araştırma, grup çalışması, proje çalışmaları, konser/sergi vb. etkinlikleri) tamamının veya bazı aşamalarının ev, kütüphane ve konuyla ilgili kurum ve kuruluşlarda yapılabileceğini gösterir.
 Uyarı	Bu sembol, ilgili üniteye doğrudan verilecek beceri ve değer ifadelerini, işlenecek konuların sınırlarını, kullanılması önerilen araç–gereç ve dikkat edilmesi gereken noktaları gösterir.
 Ders İçi İlişkilendirme	Bu sembol, ilgili kazanımlarla/üniteyle ilişkilendirilebilecek kazanım ve üniteleri gösterir.
 Ölçme ve Değerlendirme	Bu sembol, eğitim öğretim sürecinde yapılabilecek ölçme ve değerlendirme etkinliklerini göstermektedir. Belirtilen ölçme ve değerlendirme etkinlikleri öneri niteliğindedir.

SOSYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
1. ÜNİTE SOSYOLOJİYE GİRİŞ	Bu ünite ile öğrenciler: 1.Sosyoloji hakkındaki bilgilerini sorgular.	 Toplumu Tanıyoruz (EK-1)	[!] Sosyolojinin tanımına, özelliklerine, topluma ne kazandırdığına ve diğer bilimlerle ilişkisine kısaca değinilir. [!] Toplumsal olay ve olgu kavramları indirgemeci ve bütüncü yaklaşımlar bağlamında vurgulanır.
	2. Toplumu oluşturan öğelerin etkileşim içinde olduğunu fark eder.		[!] Toplumun tanımı yapılır. [!] Kurum, kuruluş(organizasyon) ve sosyal grup kavramları vurgulanır. [!] Toplumsal grupların tanımı, amaçları, işlevleri ve çeşitlerine değinilir.
	3. Sosyolojinin bağımsız bir bilim haline gelişini kavrar.	 Felsefe ve Sosyoloji Sınıf içinde uygun sayıda oluşturulan gruplardan birine sosyolojinin felsefeden ayrılma nedenleri diğerine de sosyolojinin kuruluşunda önemli olan sosyologların görüşlerini ve birer fotoğraflarını bulmaları istenir. Edinilen bilgiler sınıf içerisinde sunularak öğrencilere değerlendirme yaptırılır.	[!] Bu süreçteki önemli olaylardan ve sosyologların düşüncelerinden bahsedilir. [!] Sosyolojinin bağımsız bir bilim haline gelişinin nedenleri vurgulanır.
	4. Sosyolojik araştırmalarda kullanılan yöntemleri tanır.	 Sosyolojik Araştırma Yapıyoruz Sosyolojik araştırmalarda kullanılan yöntemlerle ilgili öğrenciler gruplara ayrılarak araştırma yaparlar. Çalışma sonuçlarını sınıfta sunarlar, sosyolojide yapılan küçük bir alan çalışmasında bu yöntemler kullanılır	[!] Sosyolojik araştırmalarda kullanılan yöntemlerin tümevarım, tümdengelim ve analogi olduğu vurgulanır.

	5. Türk sosyologlarının sosyolojiye katkılarını fark eder.	 Türk Sosyologları Sınıf içinde uygun sayıda oluşturulan gruplara Türkiye’de Sosyoloji çalışmalarına katkıları bulunan önemli üç Türk Sosyoloğunun fikirlerini araştırıp, sınıfta sunmaları istenir.	[!] Sosyoloji literatürüne katkıda bulunan üç ünlü Türk Sosyoloğunun eser odaklı biyografileri incelenir. Öğrenci Gözlem Formu, Açık uçlu, kısa cevaplı sorular, derecelendirme ölçeği ve kontrol listesi ile değerlendirme yapılabilir.
--	--	---	---

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
2. ÜNİTE BİREY VE TOPLUM	Bu ünite ile öğrenciler: 6. Sosyalleşme kavramını örneklerle açıklar.	 Ben de Varım Sınıfta gruplar oluşturulur. Her grup sosyalleşmeyi etkileyen unsurlarından birini seçerek sosyalleşmeye etkilerini araştırır. Öğrenciler sosyalleşme kavramını örneklerle açıklar. Her unsurun bireyin sosyalleşmesine etki dereceleri tartışılır.	[!] Sosyalleşmenin unsurlarından aile, okul, arkadaş grubu, medya vb. kavramlarına yer verilir.
	7. Sosyalleşme sürecini etkileyen unsurları açıklar.		

	8. Sosyalleşmenin hayat boyu devam eden bir süreç olduğunu fark eder.	 Sosyalleşiyoruz Öğrencilere yakın çevrelerinden tanıdıkları çocuk, genç, yetişkin ve yaşlı kimselerin davranış değişikliklerini gözlemleyip, edindikleri tecrübeleri sınıfta diğer arkadaşları ile paylaşmaları istenir. Bu paylaşımlar sonucunda incelenen bireylerin topluma uygun davranışların yani sosyalleşme sürecinin yine toplumun yönlendirmesiyle hayat boyu devam eden bir süreç olduğu öğrencilere yorumlatılır.	[!]Sosyalleşmenin çocukluk, gençlik, yetişkinlik, yaşlılık dönemlerini kapsayan hayat boyu devam eden bir süreç olduğu vurgulanır. [!]Sosyalleşme açısından özellikle çocukluk ve gençlik döneminin önemli olduğu vurgulanır. [!] Sosyalleşme sürecinde özellikle toplumun insani, ahlaki, millî, manevi ve demokratik değerlerine uygun davranışları bireyin içselleştirmesi durumunda daha sağlıklı olacağı vurgulanır.
	9. Sosyalleşmenin toplumsal ilişkiler üzerindeki etkilerini değerlendirir.	 Sağlıklı Toplum “Selamlaşma, saygı, hoşgörü, iletişim vb.” gibi olumlu davranış örnekleri ve topluma katkılarından hareketle, bireyin olumlu davranışlarını sağlıklı sosyalleşme sürecinde kazandığı ifade edilir.	

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
2. ÜNİTE BİREY VE TOPLUM	Bu ünite sonunda öğrenciler: 10. Toplumsal konum, statü ve rol kavramları arasında ilişki kurar.	 Rol ve Statü (Ek-2)	[!] Statüyü belirleyen ölçütlerin neler olduğu vurgulanır. [!] Verilmiş ve kazanılmış statüler vurgulanır. [!] Statü, rol, anahtar rol, rol çatışması ve rol pekişmesi kavramları vurgulanır.
	11. Sosyal statü ile sosyal saygınlığı ayırt eder.	 Sosyal Statü mü? Sosyal Saygınlık mı? Öğrenciler toplumun değişik statüdeki kişilerini örnek vererek öğrencilere aynı statüdeki bireylerin bazılarının diğerlerine göre daha fazla sayılıp sevilmesine bakıp, sosyal saygınlığın sosyal statüden ayrılan yönleri buldurulur.	[!] Bireylerin sosyal statülerinin aynı olmasına rağmen sosyal saygınlıklarının farklı olmasının nedenleri vurgulanır.
	12. Toplumsal hayatın düzenlenmesinde değerlerin ve normların önemini ifade eder.	 Toplumsal Düzen, Değerler ve Normlar Bayramlarda aile büyüklerinin, akrabaların, komşuların birbirlerini ziyaret etmeleri gibi örnek olaylardan yola çıkarak toplumda düzenin, birliğin ve devamlılığın sağlanması açısından toplumsal değerlerin ve normların önemi öğrencilere kavratılarak sınıfta analiz edilir.	[!] Toplumsal değer ve toplumsal norm kavramları ile bu kavramlar arasındaki ilişki vurgulanır.
	13. Toplumsal kontrolün işlevlerini ifade eder.	 Toplumsal Kontrol Öğrencilerin toplumsal kontrol kavramını toplumsal norm konusu ile ilişkilendirmeleri sağlanarak, onların toplumsal kurallara uymadıklarında insanların ve toplumun verdiği tepkilere örnekler vermeleri istenir.	[!] Toplumsal kontrol ile toplumsal norm kavramı arasındaki ilişki açıklanır. [!] Toplumsal kontrolün gücünü dayandığı otoriteden aldığı, bu otoritenin kaynağının kamu kurum ve kuruluşları olabileceği gibi sivil toplum kuruluşları ya da toplumun kendisi olabileceği açıklanır.
	14. Sosyal sapmanın nedenlerini araştırır.	 Sosyal Sapma “İnsanlar kurallara bazen niçin uymaz?” sorusu tartışılarak cevaplar belli başlıklar altında toplanır. Toplumsal sapma türleri bulunarak sebepleri öğrencilere tartışılır	[!] Sosyal sapma ve çeşitleri vurgulanır. [!] Olumsuz sapma türleri örneklendirilir.

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
2.ÜNİTE BİREY VE TOPLUM	15. Statü ve rollerinden doğan hak ve görevlerin toplumsal yaşamdaki önemini bilir.	 Hak ve Görev Dengesi Öğrenciler uygun sayıda gruplara ayrılır. Grubun birine öğrencilerin hak ve görevleri, diğerine de öğretmenlerin hak ve görevlerinin neler olduğu konusu verilir. Öğrenciler konu hakkındaki düşüncelerini sunarlar. Süreç sonunda toplumsal yaşamda haklarının olduğu gibi görevlerinin de olduğundan hareketle toplumsal hak ve görevlerimizin neler olduğu vurgulanır. Kazanımın sosyal rol ve statü ile bağlantısı kurulur.	[!] Sosyal aktörlerin (birey, grup, kuruluş, toplum) hak-görev dengelerinin sağlıklı etkileşim için denkliliğine değinilir. Açık uçlu sorular, kısa cevaplı sorular, öğrenci gözlem formu, metin değerlendirme formu, kontrol listesi kullanılarak değerlendirme yapılabilir.

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
3. ÜNİTE TOPLUMSAL YAPI	Bu ünite ile öğrenciler: 16. Toplumsal yapıyı oluşturan öğeleri analiz eder.	Toplumsal Yapıyı Analiz Ediyoruz Öğrencilerden sosyal yapı hakkında ön bilgi oluşturmak amacı ile araştırma yapmaları istenir. Seçilen bir örnek üzerinde (örneğin; okul) sosyal yapının unsurlarına karşılık gelen kısımlar tahtaya çizilen okul resmi üzerinde gösterilir. Her bölümün işlevleri hakkında öğrenciler fikir üretirler. Buradan hareketle toplumsal yapının bir bütünlük gösterdiği vurgulanır. Toplumsal yapının öğeleri arasındaki karşılıklı bağlar gösterilir. Verilen okul örneğinden hareketle parçaların oluşturduğu bütünün sosyal sisteme karşılık geldiği öğrencilere fark ettirilir. Toplumsal yapının bir ögesinde meydana gelen değişimin toplumsal yapıyı nasıl etkilediği öğrencilere yorumlatılır.	[!] Toplumsal yapının nüfus, ekonomi, eğitim, ahlak, siyaset, din, hukuk, sosyal hayatın farklı görünüşleri ile ilgili kurum ve kuruluşların, birey ve grupların toplumsal yapının öğeleri olduğu vurgulanır. [!] Toplumsal yapı içerisinde yer alan köy, kent, metropol ve millet (ulus) kavramlarına yer verilir.
	17. Toplumsal etkileşim tiplerini ayırt eder.	Etkileşim Kaçınılmaz (EK-3)	[!] Etkileşim tiplerinin mübadele (değişim), işbirliği, rekabet, çatışma, uyum, benzeştirme, uyarlama (adaptasyon) olduğu içerikleri ve örnekleriyle beraber vurgulanır.

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
3.ÜNİTE TOPLUM SAL YAPI	18. Toplumsal tabaka ve tabakalaşmanın yapısını kavrar.	 Tabakalaşma Dizgeleri (EK-4)	[!] Ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre toplumsal tabakalaşma piramitlerine vurgu yapılır. [!] Tabakalaşmayı oluşturan ölçütler vurgulanır. [!] Sosyal hareketlilik esasına göre tabakalaşma sistemleri vurgulanır. Bu sistemler, kapalı tabakalaşma (kast sistemi), yarı kapalı (zümre), açık sınıf tabakalaşması (sosyal sınıf) şeklinde sınıflandırılır. [!] Osmanlıdaki tabakalaşmanın diğer tabakalaşmalardan farkı vurgulanır. [!] Günümüzdeki tabakalaşma sisteminin açık sınıf tabakalaşma türüne girdiği vurgulanır. [!] Her toplumsal tabakanın kendi içinde sosyal sınıflar arasındaki ilişkilerine değinilir.
	19. Türk toplumundaki tabakalaşmanın diğer toplumlardan farkını kavrar.		
	20. Toplumsal hareketliliğin çeşitlerini ve nedenlerini örneklerle açıklar.		[!] Her toplumsal hareketin olumlu sonuçlar doğurmayabileceği vurgulanır. [!] Bu ünitenin kazanımları işlenirken Atatürk'ün "millet", "milliyetçilik", "halkçılık" ve “milli birlik” anlayışı verilir.

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
4.ÜNİTE TOPLUMSAL DEĞİŞME VE GELİŞME	Bu ünite ile öğrenciler: 21. Toplumsal değişme olgusunu kavrar.		[!] Toplumsal değişme olgusu örneklerle işlenir..
	22. Toplumsal değişmeyi etkileyen faktörleri değerlendirir.	Araştırma Yapalım Sınıf mevcudu göz önünde bulundurularak gruplar oluşturulur. Toplumsal değişmeyi etkileyen faktörler gruplara dağıtılıp, araştırma yapmaları istenir. Araştırma sonuçları sınıfta sunulur. Bu etmenlerin zamana ve toplumlara göre değiştiğini örnekler vererek ifade eder.	[!] Toplumsal değişmeyi etkileyen faktörlerin: fiziki çevre, ekonomi, modernleşme, küreselleşme, bilim ve teknoloji, demokratikleşme, kültür, demografi, kitle iletişim araçları vb. olduğu vurgulanır. [!] Toplumsal değişmeyi etkileyen faktörlerden kültürün çok önemli olduğu kültürel farklılıklara hoşgörüyle bakılması gerektiği, buna karşın kültür emperyalizminin milli bilinci zayıflattığı ve kültürel yozlaşmaya yol açtığı, sosyal değişimin maddi kültür öğelerinde daha hızlı gerçekleştiği vurgulanır.
	23. Toplumsal değişmeyi etkileyen faktörlerin zamanla değişebileceğini fark eder.		[!] Toplumsal değişimin her toplum için geçerliği olduğu ve değer yargısı içermeyen bir kavram olduğu belirtilir. [!] Toplumsal değişmeyi etkileyen faktörlerin toplumdan topluma ve aynı toplum içinde zamanla değişebileceği vurgulanır. [!] Sosyal değişimin, manevi değerlerin yoğun olarak yaşandığı toplumlarda daha yavaş, maddi değerlerin yoğun olarak yaşandığı toplumlarda ise daha hızlı olduğu vurgulanır.
	24. Bilim, teknoloji ve kitle iletişim araçlarının toplumsal değişmeye etkisini değerlendirir.	Sanal Gerçeklik (EK-5)	[!] Kitle iletişim araçlarının toplumsal değişime olumlu ve olumsuz etkilerini vurgulanır.

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
4.ÜNİTE TOPLUM SAL DEĞİŞME VE GELİŞME	25. Modernleşmenin toplumsal değişime etkilerini değerlendirir.	 Modernleşme Öğrencilerden kültür, sanat, bilim ve teknoloji gibi alanlarla ilgili olan Modernleşmenin Toplumsal hayatımızı nasıl ve hangi yönde etkilediğine dair örnekler vermeleri istenir. Bu örneklerden hareketle modernleşmenin toplumsal değişime etkisi kültürle de ilişkilendirilerek tartışılır sonuçlar sınıf içerisinde değerlendirilir.	
	26. Küreselleşmenin toplumsal değişime etkilerini yorumlar.	 Küreselleşme ve Toplamlar (EK-6)	[!] Modernleşme ve küreselleşme etkileşimi vurgulanır. Açık uçlu sorular, kısa cevaplı sorular, dereceli puanlama anahtarı, kontrol listesi, proje hazırlama kontrol listesi, proje değerlendirme ölçeği kullanılarak değerlendirme yapılabilir.

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
4.ÜNİTE TOPLUMSAL DEĞİŞME VE GELİŞME	27. Toplumsal gelişmenin öğelerini tanıır.	 Toplumsal Gelişme Farklı toplumlarda gelişmişlik düzeyine göre tabakalaşma piramitleri tahtaya çizdirilir, özellikleri yazdırılır ve aralarındaki farklılıklardan hareketle toplumsal gelişmenin öğeleri buldurulur. Toplumsal gelişme öğelerinin hangi piramitte daha sağlıklı işlediği öğrencilere yorumlatılır.	[!] Toplumsal gelişmenin öğeleri; ekonomik büyüme, tabakalaşmalardaki farklılaşmalar, insan hakları, demokrasi, hukukun üstünlüğü gibi öğelerin sonucunda toplumsal bütünleşmenin sağlandığı vurgulanır. [!] Atatürk İnkılâpları ile gelen köklü değişimler vurgulanır.
	28. Toplumsal bütünleşmenin önemini ifade eder.	 Toplumsal Bütünleşme(Ek-7)	[!] Toplumsal gelişme ve toplumsal bütünleşmenin ayrılmazlığı vurgulanır. [!] Toplumsal bütünleşmede din, ahlak, millî, dinî ve kültürel değerlerimiz, hukuk vb. öğelerin önemi vurgulanır.
	29. Toplumsal çözülmeye neden olan etmenleri analiz eder.	 Toplumsal Dışlanma(Ek-8)	[!] Toplumsal çözülmenin etmenleri olarak; tabakaların farklılaşması, insan hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması, örgütlenme yetersizliği, demokratik kurumlaşma yetersizliği, millî birlik bilincinin zayıflaması vb. verilir. [!] Toplumsal farklılıklara saygının da toplumsal çözülme önleyebileceği vurgulanır.
	30. Toplumsal çözülme önlemeye yönelik çözüm önerileri geliştirir.	 Toplumsal Çözülmenin Önüne Nasıl Geçebiliriz? (Ek-9)	[!] Toplumsal çözülme sonucunda ortaya çıkacak olan millî birliğin zayıflaması, kültürel değerlerin zayıflaması, sosyal adaletin bozulması, demokrasinin zayıflaması vb. konulara vurgu yapılır.

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
5.ÜNİTE TOPLUM VE KÜLTÜR	Bu ünite ile öğrenciler:		
	31. Kültürün farklı anlamlarını ayırt eder.	 Sosyoloji ve Kültür Öğrencilerin, kültürün farklı anlamları ile sosyolojideki kültür kavramı arasında benzerlik ve farklılıkların olup olmadığını tartışmaları istenir. Kültür ile ilgili kavramlar tahtaya yazılır, içerikleri öğrencilerle tartışılarak doldurulur.	[!] Kültürün günlük yaşamda, sanat, eğitim, bilim, tarım vb. alanlardaki anlamları vurgulanır. [!] Kültürün hayatın her alanında olduğu vurgulanır. [!] Atatürk'ün kültür konusundaki görüşlerine yer verilmelidir.
	32. Kültürün öğelerini analiz eder.	 Kültürün Öğeleri ve Etkileşim Ağı (EK-10)	[!] Kültürün bilişsel, davranışsal ve maddi öğeleri vurgulanır. [!] Kültürel gecikme kavramı vurgular. [!] Örf, adet, gelenek ve görenek gibi kökleşmiş kültür öğelerinin içerikleri vurgulanır. [!] Kültürün millî, medeniyetin ise evrensel içerikli olduğu vurgulanırken süreç içerisinde bu iki unsurun birbirlerini etkiledikleri vurgulanır.
	33.Kültürün işlevlerinin toplumdaki yerini ve önemini analiz eder.	 Bizi Biz Yapan Özellikler Kültürün genel özellikleri ve toplumların kendilerine ait kültürel özellikleri tahtaya yazdırılır. Kendi kültürünün diğer kültürlerden ayırt edici yönlerinin neler olduğu örnekler verilerek vurgulanır. Bu konuyla ilişkilendirilerek kültürün işlevlerinin neler olabileceği ve bu işlevlerin toplumların geleceklerine katkıları sorulur verilen cevaplarla beraber konu değerlendirilir.	[!] Kültürün kazanılması, kültür-sanat-eğitim-dil ilişkisinin önemi vurgulanır. [!] Kültürün toplumsal kurumlarla ve toplumsal değişimle etkileşimi vurgulanır.
	34.Kültürün toplumsal bütünleşmeye katkısını değerlendirir.		

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
5.ÜNİTE TOPLUM VE KÜLTÜR	35. Kültüre ilişkin kavramları birbirleriyle olan ilişkileri çerçevesinde değerlendirir.	 Kültürün Temel Kavramları Kültürün temel kavramları ile ilgili kavram haritası oluşturulur, bu kavramlarla ilgili örnekler buldurularak aralarındaki ilişkiler yorumlatılır.	[!] Popüler kültür, baskın kültür, kültür şoku, kültür emperyalizmi, kültürlenme, kültürleşme ve kültürel yozlaşma kavramları vurgulanır.
	36. Kültürlenme ve Kültürleşme sürecinde kendi toplumsal kültürünün önemini fark eder.	 Kültürümüze Sahip Çıkıyoruz Öğrenciler uygun sayıda gruplara ayrılır, grubun birine kültürlere açık olmanın gerekliliği, diğerine ise toplumun kendi kültürü ile temellendirmesinin gerekliliği konuları verilir. Gruplar bu konulara hazırlandıktan sonra sınıfta münazara yapılır. Münazaranın sonunda şu sorular sorularak öğrencilere yorumlatılır. ▪ Kültürler arası alışverişten kaçınmak mümkün müdür? ▪ Kültürler arası alışverişin sınırları ne olmalıdır? ▪ Kültürel asimilasyon ve çözülmenin toplum açısından sonuçları neler olabilir?	[!] Kültür merkeziliği, yabancı kültür hayranlığı, kültürel görelilik kavramlarına yer verilir.
	37. Toplamların kültürel tutumlarını, farklı kültürlere bakış açılarını sorgular.	 Kültürel Tutumlarımız Kültüre ilişkin değerlerin farklı toplumlardaki yansımalarına ilişkin örnekler öğrencilerden istenir. Örnekler sınıf ortamında değerlendirilirken bu bakış açılarının toplumlar açısından olumlu olumsuz yönleri tartışılır. Tartışma sonunda konunun değerlendirmesi yapılır.	[!] Farklı kültürlere karşı saygı ve hoşgörünün gereği vurgulanır.
	38. Kültürler arası etkileşimde kendi kültürünün rolünü değerlendirir.	 Tarihe Yön Verenler (EK-11)	[!]Türk ve/veya İslam kültürünün uygarlığa katkıları üzerinde durulur. Açık uçlu sorular, kısa cevaplı testler, öğrenci gözlem formu, akran değerlendirme, örnek olay, analiz formu, kontrol listesi yapılabilir.

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
6. ÜNİTE TOPLUMSAL KURUMLAR	Bu ünite ile öğrenciler: 39. Kurum kavramının anlamını açıklar.	 Toplumsal Yapının Bileşenleri; Toplumsal kurumlar İnsanların maddi manevi ihtiyaçlarının nasıl karşılandığını sınıf ortamında öğrenciler tartışır. Tartışma sonunda belirli bir alana ilişkin ihtiyaçların, o alana ilişkin davranış kurallarını oluşturduğu fikrine varılır. Buradan yola çıkarak sosyal kurumların neler olduğu buldurulur. Bu kurumlar toplumların kültürel farklılıklarından dolayı farklı toplumlarda işlevlerinin de farklılaştığı ve aynı zamanda toplumsal kurumların içerikleri değişse bile kendilerinin sürekli olduğu örneklerle vurgulanır.	[!] Toplumsal kurumların birbirleri ile etkileşim içinde oldukları vurgulanır. ↻40.Kazanım 8,24, 26, 29 ve 30. kazanımlarla ilişkilendirilir.
	40. Toplumsal kurumların işlevlerini analiz eder.		
	41. Toplumsal yaşam ve sosyalleşme açısından ailenin önemini yorumlar.	 Münazara Öğrenciler iki gruba ayrılır. “Sosyalleşmede aile mi yoksa toplum mu daha etkilidir?” konusunda öğrencilerin münazara yapması sağlanır.	[!] Bireyin sosyalleşmesine etki eden öğeler vurgulanır.

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
6. ÜNİTE TOPLUMSAL KURUMLAR	42. Evlilik ve boşanmanın birey ve toplum üzerindeki etkilerini analiz eder.	 Evlilik ve Boşanmanın Etkileri Huzurlu aile ortamlarının bireylerin mutluluğu ve başarısında olumlu etkileri, boşanmanın birey ve toplum üzerindeki etkileri öğrencilere yorumlatılır.	[!] Evlilik türlerine örnekler verilir. [!]Boşanmanın günümüz toplumlarında sadece bireylerin karşılıklı isteklerine bağlı olmadığı, bu kararlarda medeni kanunun öngördüğü sebep ve süreçlerin ve aile gibi toplumsal faktörlerin de yönlendirici olduğu vurgulanır.
	43. Aile kurumunun sürekliliği açısından evliliklerde aranan koşulları değerlendirir.	 Mutlu Evlilik, Mutlu Aile, Mutlu Toplum Mutlu bir evlilikte eşlerin birbirlerinden beklentileri konusunda neler olduğu öğrencilerin düşünceleri alınarak bu konuda genel bakış açısı ortaya çıkarılır. Önce çevrelerinde gözlemledikleri problemli evlilikleri ve problemlerin kendilerine göre sebepleri ve çözüm yollarını arkadaşları ile paylaşmaları istenir. Sonra mutlu bir evlilikte dikkat edilmesi gereken koşullar konuşulur. Mutlu ve mutsuz evliliklerin toplum aile ve birey açısından sonuçları öğrencilere yorumlatılır.	[!] Evlilik ve ailede karşılıklı hoşgörü, güven, saygı ve sevgi gibi temel değerlerin öne çıkması gerektiği vurgulanır.
	44. Farklı toplumlardaki aile yapısı ile Türk aile yapısını karşılaştırır.	 Aile Yapılarındaki Farklılıklar Öğrencilerden sosyal yaşam içinde karşılaştıkları ailelerin kuruluşu, sürekliliği ve akrabalık ilişkileri ile ilgili araştırma yapmaları istenir. Yaptıkları araştırmaları sınıfta sunarak, Türk toplumundaki aile yapısı ile farklı toplumlardaki aile yapısını karşılaştırmaları istenir.	[!] Ailenin yapısı; kuruluşu, sürekliliği ve akraba arası ilişkiler kapsamında karşılaştırılır. [!] Çekirdek aile, geniş aile, geçici geniş aile, eksik aile vb. aile tipleri vurgulanır.

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
6. ÜNİTE TOPLUMSAL KURUMLAR	45. Kadının aile ve toplum içindeki konumunu değerlendirir.	🏠 🗨️ Kadının Ailedeki, Toplumdaki Rolü ve Önemi Geçmiş, bugün ve gelecekteki kadını anlatan tarihî ya da edebî eserlerden örnekler toplanması öğrencilerden istenir. Dönemin şartları içinde kadının toplumdaki ve aile içindeki yeri, çalışma hayatındaki yeri örnekler üzerinde tartışılır. Türk toplumunda kadının sosyal hayattaki yerine ilişkin yapılan düzenlemeler nelerdir? sorusu öğrenciler tarafından cevaplandırılarak, düzenlemelere ilişkin örnekler kadın haklarının gelişimi açısından yorumlanır. Değişik ülkelerde kadınların sahip oldukları sosyal, ekonomik, siyasi hakları ülkemizdeki kadın hakları ile karşılaştırır.	[!] Kadının Türk toplumundaki önemine vurgu yapan tarihi ve edebi örnekler verilir.
	46. Atatürk'ün kadın haklarına verdiği öneme örnekler verir.	🏠 🗨️ Cumhuriyet Döneminde Kadın Hakları Medeni Kanun incelenerek, görsel ve yazılı materyallerden kadınlara verilen haklarla ilgili haberler toplanır. Atatürk'ün Türk Kadınına tanıdığı haklar çerçevesinde kadının sosyal hayat içerisindeki yerini ve gelişimini anlatan pano hazırlanır.	[!] Medeni Kanun'un kadına tanıdığı sosyal, siyasal ve ekonomik haklar vurgulanır. [!]Atatürkçü düşüncede kadının yeri vurgulanmalıdır.

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
6. ÜNİTE TOPLUMSAL KURUMLAR	47. Eğitimin toplumsal yaşamdaki önemini yorumlar.	 Eğitim Geleceğimizdir Öğrencilere eğitimle ilgili “Bir yıl sonrasıya düşündüğün, tohum ek. On yıl sonrasıya tasarladığın, ağaç dik. Düşünüyorsan yüz yıl ötesini, halkı eğit.” sözü verilir. Öğrenciler bu sözden hareketle birey ve toplumsal açıdan eğitimin önemini ve etkilerini değerlendirir.	
	48. Eğitimin sosyalleşme sürecindeki önemi kavrar.	 Aile ve Okulun Ayrılmazlığı Bir hafta önceden öğrenciler uygun sayıda gruplara ayrılarak grubun birine bireyin sosyalleşmesinde ailenin önemi diğer gruba da okulun önemi konuları verilerek araştırmaları istenir. Yapılan araştırmalar sınıfta sunulur. Bireyin sosyalleşmesinde ailenin mi yoksa okulun mu önemli olduğu sorusu sorularak grup etkileşimi ile etkinlik sonlandırılır.	
	49. Atatürk’ün eğitim konusundaki fikirlerini ifade eder.	 Atatürk’ün Eğitime Verdiği Önemi Araştırıyoruz Öğrenciler Atatürk’ün eğitim konusundaki görüşlerini araştırarak sınıfta sunarlar.	

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
6. ÜNİTE TOPLUMSAL KURUMLAR	50. Dinin toplumsal yaşamdaki önemini kavrar.		[!] Dinin toplumsal yaşam açısından bütünleştirici, doğru davranışlara yönlendirici ve genel olarak toplumsal yaşama olumlu katkıları vurgulanır. [!] Sosyolojinin din olgusunu ele alış biçimine vurgu yapılır.
	51. Din ve laiklik kavramlarının ilişkisini yorumlar.	 Atatürk'ün sözleri kartlara yazılır. Bunların içinden laiklikle ilgili olanları öğrencilere buldurulur. Kartlar tahtaya asılır. Sözler üzerinden Atatürk'ün Din ve vicdan hürriyeti ve laiklik konusundaki düşünceleri öğrencilere yorumlatılır.	[!] Din ve vicdan özgürlüğünün teminatı olarak laiklik kavramı ele alınır. [!] Atatürk'ün laiklik ve din konusundaki görüşleri ve sözlerine yer verilir. [!] Laikliğin anayasada yer alma süreci açıklanır.
	52. Atatürkçü düşünce sisteminde laiklik anlayışını ortaya koyar.		

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
6. ÜNİTE TOPLUMSAL KURUMLAR	53. Ekonominin toplumsal yaşamdaki önemini değerlendirir.	 Ekonominin Haberleri Öğrencilerden ekonomi ile ilgili haber kupürleri toplamaları istenir. Daha sonra sınıf ortamında, toplanan bu kupürlerdeki ekonomi ile ilgili kavramlar hakkında bilgi verilir. Ekonomi ile ilgili kavramlardan hareketle, ekonominin toplumsal yaşam üzerindeki etkileri tartışılır.	[!] Arz- talep, enflasyon, deflasyon, devalüasyon, resesyon ve revalüasyon kavramları açıklanır. [!] Enflasyonun nedenleri ve enflasyonun yol açtığı toplumsal sonuçlar açıklanır.
	54. Toplumsal yaşamda ekonominin temel öğelerini fark eder.	 Ekonominin Şeması Ekonominin temel öğeleri ile ilgili beyin fırtınası düzenlenir. Bulunan kavramlar şema haline getirilerek kavramların anlamı, benzerlikleri ve farkları buldurulur.	[!] Üretim-tüketim ve bölüşüm kavramlarına vurgu yapılır. [!] Üretim-tüketim- bölüşüm ilişkisi tartışılır. [!] Birey ve toplum hayatı açısından üretim ve tüketim alışkanlıklarına değinilir. [!] Bilinçsiz tüketim alışkanlıklarının birey ve toplum açısından etkisi vurgulanır. [!] Reklamların vb. faaliyetlerin tüketim alışkanlıklarına etkisi vurgulanır.

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
6. ÜNİTE TOPLUMSAL KURUMLAR	55. Atatürk'ün ekonomik sistemlerle ilgili görüşlerine örnekler verir.	 Ekonomi Alanında “Devletçilik” ve “Liberalizm” Gruplara ayrılan öğrenciler cumhuriyetin ilk yıllarında hayata geçirilen ekonomik alanlardaki faaliyetler ve bu yıllarda önem kazanan sanayi kolları hakkında araştırma yaparak sonuçları proje olarak sınıfa sunarlar. Öğrenciler cumhuriyetin ilk yıllarındaki ekonomik gelişim ile alınan mesafeyi sınıf içinde değerlendirirler.	[!] Belli başlı ekonomik sistemler kısaca tanımlanarak bunlar hakkında Atatürk'ün görüşlerine değinilir.
	56. Siyaset kurumunu tanıır.	 Yönetimin Önemi? Öğrencilerden okullardaki yönetim kadrosunun olmaması durumunda nelere yol açabileceğini tartışmaları istenir. Bu tartışmadan hareketle yönetim olgusu ile toplum arasında bir bağ kurularak, toplumsal yaşamın devamlılığının sağlanmasında yönetimin önemi vurgulanarak bütün toplumlarda her zaman için bir yönetimin zorunlu olduğu sonucuna varılır.	

	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
6. ÜNİTE TOPLUMSAL KURUMLAR	57. Siyaset Kurumu ile ilgili temel kavramları ifade eder.	Siyasetin Temel Kavramları (EK-12)	[!] Millet, meşruiyet, seçim, adalet, hak, özgürlük, eşitlik, iktidar, otorite, hükümet, egemenlik, sivil toplum, birey, devlet vb. kavramlar açıklanır.
	58. Siyasal yönetim şekillerini tanıır ve karşılaştırır.		[!] Monarşi, oligarşi, aristokrasi, teokrazi ve demokrasi kavramlar açıklanır.
	59. Bir yönetim biçimi olarak demokrasiyi toplumsal yaşam açısından değerlendirir.	Yaşasın Demokrasi! Yaşasın Cumhuriyet! Öğrencilerden tarihte görülmüş farklı yönetim şekilleriyle ilgili bir araştırma yapmaları istenir. Araştırma sonuçları siyasal yönetimlerin benzerlik ve farklılıkları dikkate alınarak gruplandırılır. Gruplandırılmış olan bu yönetim şekilleri günümüzde geçerli olan demokrasinin kurum ve kuruluşları açısından dikkate alınarak birey, toplum, devlet ilişkisi ortaya konulur.	[!] Doğrudan demokrasi, temsili demokrasi, katılımcı demokrasi çeşitleri vurgulanır. [!] Demokrasi kapsamında kuvvetler ayrılığı ve hümanizm kavramları üzerinde durulur. [!] Atatürkçülüğün önemini açıklanarak "bütünlük" niteliğine vurgu yapılmalıdır. [!] Atatürkçülüğün yabancı ideolojilerden farklı açıklanmalıdır. Açık uçlu sorular, kısa cevaplı sorular, öğrenci gözlem formu, öz değerlendirme formu, derecelendirme ölçeği, kontrol listesi kullanılarak değerlendirme yapılabilir.
	60. Atatürkçü düşünce sisteminde vatandaşlık, hak ve sorumluluk kavramlarını ilişkilendirerek örnekler verir.		

ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

TOPLUMU TANIYORUZ

DERS	: Sosyoloji
SINIF	: 11
YAKLAŞIK SÜRE	: 40' + 40'
ÜNİTE	: Sosyolojiye Giriş
KAZANIMLAR	: 1.Kazanım: Sosyoloji hakkındaki bilgilerini sorgular. 2.Kazanım: Toplum oluşturana ögelerin etkileşim içinde olduğunu fark eder.
MATERYALLER	: Formlar
KAYNAK	: İ. Sezal'ın Sosyoloji ye Giriş kitabı.

SÜREÇ

1. Tahtaya toplumsal yapıyı oluşturan ögeler (grup, kurum vb.) ile bu ögeler arasındaki ilişkiyi gösteren bir tablo çizilir.
2. Tabloda öğrencilere toplumu oluşturan ögeler verilerek aralarındaki ilişki düzeyi ve niteliği ile ilgili bilgi verilir.
3. Aşağıdaki sorular öğrencilere yöneltilir:
 - Tablodaki unsurlardan sizin hayatınızı etkileyen ögeler nelerdir?
 - Tablodaki etkileşim tek yönlü müdür, yoksa çift yönlü müdür?
 - Tabloda bulunan ögeler toplumlara ve zamana göre değişir mi?
 - Tabloda görülen unsurların haricinde size göre bireyi hangi unsurlar etkiliyor olabilir?
4. Aşağıdaki sorularla tabloda olması gereken toplumu oluşturan diğer unsurlar ve bu unsurlar arasındaki ilişki düzeyi ve niteliği diğer ögelerden hareketle buldurulur.

DEĞERLENDİRME

Bu etkinlik s.43'deki dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Öğretmen tarafından yeniden yapılandırılabilir. Ayrıca form grubun ya da bireysel olarak öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılabilir.

Dereceli Puanlama Anahtarı

ÖLÇÜTLER	5	4	3	2	1
1. Duruma ilişkin akılcı yorumlar yaptı.					
2. Fikirlerini ve görüşlerini etkili şekilde ifade etti.					
3. Diğer öğrencilerin görüş ve fikirlerini etkili şekilde dinledi.					
4. Grup üyeleri ile işbirliği yaptı..(Eğer grup değerlendirilmesinde kullanılacak ise)					
5. Toplumu oluşturan öğelerin etkileşim içinde olduğunu tablodan doğru olarak yorumladı.					

DEĞERLENDİRME

Bu etkinlik aşağıda yer alan ölçüt örneklerini içeren derecelendirme ölçeği kullanılarak değerlendirilebilir. Aşağıdaki form örnek olarak sunulmuştur. Öğretmen tarafından yeniden yapılandırılabilir. Ayrıca form grubun ya da bireysel olarak öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılabilir.

Derecelendirme Ölçeği Örneği

ÖLÇÜTLER	5	4	3	2	1
1. Duruma ilişkin akılcı yorumlar yaptı.					
2. Fikirlerini ve görüşlerini etkili şekilde ifade etti.					
3. Diğer öğrencilerin görüş ve fikirlerini etkili şekilde dinledi.					
4. Grup üyeleri ile işbirliği yaptı. (Eğer grup değerlendirilmesinde kullanılacak ise)					
5. Toplumu oluşturan öğelerin etkileşim içinde olduğunu tablodan doğru olarak yorumladı.					

ROL VE STATÜ

DERS	: Sosyoloji
SINIF	: 11
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÜNİTE	: Birey ve Toplum
KAZANIMLAR	: 10.Kazanım: Toplumsal konum, statü ve rol kavramları arasında ilişki kurar.
KAYNAK	: J. Fichter, Sosyoloji

SÜREÇ

1. s.45'teki Rol ve Statü başlıklı metin öğrencilere okutulur.
2. Öğrencilerden rol ve statüyü arasındaki farkları bulmaları sağlanır.
3. Öğrencilerden rol ve statüye yakın çevrelerinden örnekler vermeleri istenir.
4. Öğrencilerden rol ve statü arasındaki ilişkinin açıklamaları istenir.

ROL VE STATÜ

Sosyoloji öğrencileri grup ve kurum kavramlarında olduğu gibi bazen rol ile statü kavramlarını da birbirlerine karıştırırlar. Kurumun temel birimi davranış örüntüsüdür. Grubun temel birimi ise sosyal kişidir. “Kurum” ve “grup” terimleri birbirleri yerine kullanılmaz. Sosyal statü sosyal yapıdaki kişi, sınıf veya kategorinin pozisyonunu gösterir. Sosyal statü toplumdaki geçerli sosyal değer ölçütlerinin kullanılması ile ulaşılan bir inşa, bir değerlendirmedir. Statü bize, başkaları ile karşılaştırıldığında kişinin sosyal yerinin neresi olduğunu anlatır. Oysa sosyal rol bize kişinin ne yaptığını anlatır. Rol bireyin sosyal devinimi ile ilgili işlevsel ve dinamik bir kavramdır.

Sosyal rol bireyin statüsünün ölçülmesinde kullanılan sayısız ölçütlerden biridir. Servet, soy, cinsiyet, yaş ve diğer statü ölçütlerinin yanı sıra kişinin toplumdaki işlevsel yararlılığı da statüsünün belirlenmesinde dikkate alınır. İşlevsel yararlılık kişinin sosyal rolünü oynarken ne yaptığının işaret eder. Kişilerin yapmak istedikleri şeyleri, dinamik bir kültürde kişilerin oynadığı rollerin çeşidi de sosyal statü değerlendirmesinde temel bir ölçüt olarak kullanılabilir. Yüksek statü verilmiş kişilerin belirli rolleri belirli biçimde oynaması beklenir. Ama bu kişinin sosyal statüsü aynı zamanda sosyal rolü demek değildir.

ETKİLEŞİM KAÇINILMAZ

DERS	: Sosyoloji
SINIF	: 11
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'+40'
ÜNİTE	: Toplumsal Yapı
KAZANIMLAR	: 17.Kazanım: Toplumsal etkileşim tiplerini ayırt eder.
KAYNAK	:

SÜREÇ

5. s.48'teki Etkileşim Tipleri Tablosu tahtaya yansıtılır.
6. Öğrencilerden yapılan sınıflandırmadaki farklı etkileşim biçimlerine yaşadıkları ortam ve çevreden örnekler vermeleri istenir. Boş bırakılan yerlere doğru verilen örnekler yazılır.
7. Öğrencilere bu sınıflandırmalar yapılırken hangi ölçütlerin kullanıldığı buldurularak yazdırılır.
8. Etkileşim tiplerinin kendine ait özellikleri sorularak sınıf etkileşimi devam ettirilir.
9. Büyük grup tartışması tekniği kullanılarak eksiklikler giderilir, yanlışlıklar düzeltilir. Gerekli geri bildirimler verilir.

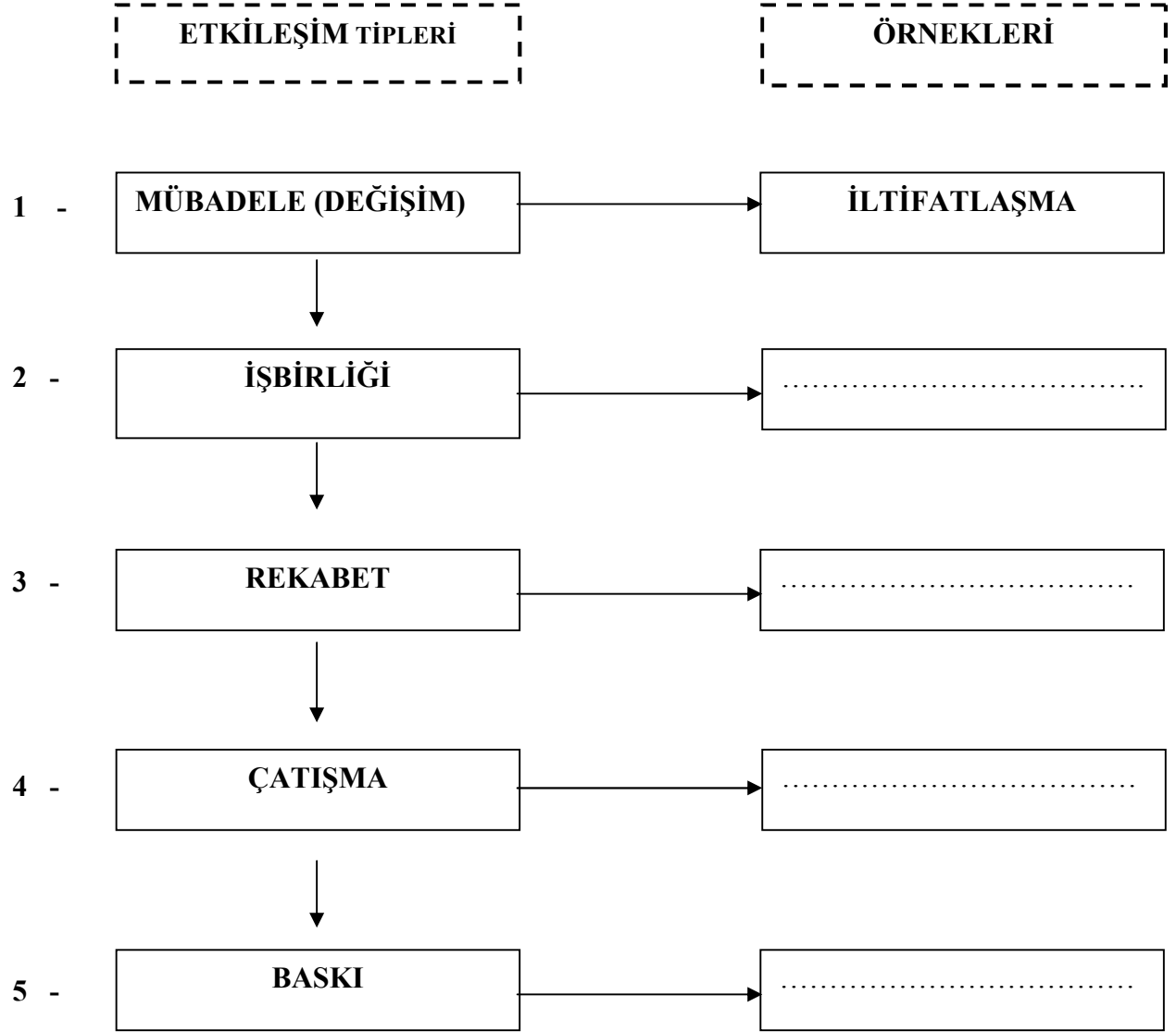
DEĞERLENDİRME

Bu etkinlik s.47'teki dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. İlgili form örnek olarak sunulmuştur. Öğretmen tarafından yeniden yapılandırılabilir. Ayrıca form grubun ya da bireysel olarak öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılabilir.

Dereceli Puanlama Anahtarı Örneği

ÖLÇÜTLER	4	3	2	1
1.Etkinliğe katılım	Etkinliğe katılmak konusunda oldukça istekli davrandı. Diğer arkadaşlarını da etkinliğe katılmaları konusunda teşvik etti.	Etkinliğe katılmak konusunda istekli davrandı.	Etkinlik sırasında bazı yerlerde ilgisini kaybetti.	Etkinliğe pek fazla katılmadı. Etkinlik sırasında oldukça ilgisiz davrandı.
2. Kavrama	Kavramları oldukça doğru ve yerinde kullandı. Tartışmalar sırasında kendi yaşantısıyla da ilişkilendirme yaptı ve yorum kattı.	Kavramları genellikle doğru ve yerinde kullandı. Zaman zaman kendi yorumlarını kattı.	Kavramları bazı zamanlarda doğru kullandı. Ancak bazı kavramların kullanımını sırasında hatalar yaptı.	Çok az kavramı doğru kullandı.
3. Tartışma	Tartışma sırasında düşüncelerini açık ve net bir şekilde ifade etti. Diğerlerini etkili şekilde dinledi. Eleştirilere açık olduğunu gösterdi.	Tartışma sırasında genellikle düşüncelerini açık bir şekilde ifade etti. Diğerlerini dinledi. Çoğu zaman eleştirilere açık olduğunu gösterdi.	Tartışmalara ara sıra katıldı. Bazı zamanlarda düşüncelerini ifade etti. Eleştirilere kimi zaman tepki gösterdi.	Genelde başkalarının düşüncelerini onayladığını gösteren ifadelerle Tartışmaya nadiren katıldı.

ETKİLEŞİM TİPLERİNİN TABLOSU

TABAKALAŞMA DİZGELERİ

DERS	: Sosyoloji
SINIF	: 11
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'+40'
ÜNİTE	: Toplumsal Yapı
KAZANIMLAR	: 18. Kazanım: Toplumsal tabaka ve tabakalaşmanın yapısını kavrar. 19. Kazanım: Türk toplumundaki tabakalaşmanın diğer toplumlardan farkını kavrar. 20. Kazanım: Toplumsal hareketliliğin çeşitlerini ve nedenlerini örneklerle açıklar..
MATERYALLER	:
KAYNAK	:

SÜREÇ

s. 50'deki **"TABAKALAŞMA DİZGELERİ"** metni bir öğrenciye okutularak metinle ilgili aşağıdaki sorular cevaplandırılır.

Sorular

1. Sizce tabaka ve tabakalaşma kavramları ne anlama gelir?
2. Sanayi ve tarım toplumlarındaki tabakalaşma türü aynı mıdır? Benzerlik ve farklılıklarını tartışınız?
3. Tabakalaşmanın tarihsel seyri hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Türk toplumsal tabakalaşmasıyla yabancı toplumların tabakalaşması arasında benzerlikler ve farklılıklar neler olabilir?

Sorulara verilen cevaplarla, öğrencilerin kendi aralarında tartışmaları sağlanır. Böylece etkinlik sonlandırılır.

TABAKALAŞMA DİZGELERİ

Sosyologlar insan toplulukları içindeki gruplar ve bireyler arasında varolan eşitsizlikleri açıklamak amacıyla toplumsal tabakalaşmadan söz ederler. Genel olarak tabaklaşmayı varlık veya mülk anlamıyla düşünürüz, fakat aslında tabakalaşma toplumsal cinsiyet, yaş, dinsel bağ veya askeri rütbe gibi diğer nitelikler nedeniyle de ortaya çıkar...

Toplumların tabakalaşması insanlık tarihini baştanbaşa değiştirmiştir. Toplayıcılığa ve avcılığa dayanan ilk dönemdeki insan topluluklarında temel olarak pek az paylaşılmış kaynak ve zenginliğin olması nedeni ile çok az tabakalaşma vardır.

Tarımsal üretimin gelişmesi dolayısıyla hatırı sayılır oranda zenginleşmenin artması, sonuç olarak tabakalaşmada büyük bir artış sağladı. Tarım toplumlarındaki toplumsal tabakalaşma dipteki pek çok insan ile yukarı gittikçe birbirini izleyen az sayıda insanla bir piramidi andırmaktadır.

Bugün sanayi ve sanayi sonrası toplumlar aşırı derecede karmaşıktır; tabakalaşmaları daha yüksek bir olasılıkla çok sayıda insanın ortada ve ortanın alt derecesinde (bizim orta sınıf dediğimiz) pek az insanın tabanda ve çok az insanınsa tavanda yer aldığı bir gözyaşı damlasına benzemektedir. Tarihsel olarak, dört temel tabakalaşma dizgesi ayırt edilebilir: kölelik, kast, mülk sahipleri ve sınıf. Bunlar kimi zamanlar bir diğeriyle birlikte bulunabilir: Örneğin kölelik, Antik Yunan'da, Roma'da ve 1860'daki iç savaştan önce Güney Birleşik Devletlerde (Bugünkü A.B.D'de) diğer sınıflarla yan yana bulunuyordu...

SANAL GERÇEKLİK

DERS	: Sosyoloji
SINIF	: 11
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'+40'
ÜNİTE	: Toplumsal Yapı
KAZANIMLAR	: 24. Kazanım: Bilim, teknoloji ve kitle iletişim araçlarının toplumsal değişime etkisini değerlendirir.
MATERYALLER	: Televizyon, gazete, radyo, İnternet, çalışma kâğıdı,
KAYNAK	:

SÜREÇ

- Öğrencilere, kitle iletişim araçlarında topluma yönelik yayınların süreleri ve içerikleri hakkında düşünce ve isteklerini sınıfta anlatacak proje ödevlerinin bir hafta öncesinden hazırlanacağı belirtilir.
- Öğrencilerden, seçtikleri bir kitle iletişim aracında toplumu olumlu ve olumsuz yönlendiren yayınları veya programları değerlendirdikten sonra bu yayınların niteliklerinin, niceliklerinin artırılması veya azaltılması konusunda, düşünce ve isteklerini sınıfta anlatacak proje hazırlamaları istenir.
- Proje çalışma sürecinde öğretmen rehberliğinde s.52'deki Proje Hazırlama Kontrol Listesi ve s. 53'deki Proje Tanıtım Formu ile süreç içerisinde değerlendirilerek dönütler öğrencilere verilir.

Not: Öğrencilere projeyi yapmak için takip ettikleri televizyon kanalı veya gazetenin adını vermeden herhangi bir isim kullanarak hazırladıkları projeyi tesadüfî olarak seçilen öğrenciler tarafından sunum yapılır. Eksiklikler giderilir. Yanlışlar büyük grup çalışmasıyla düzeltilir. Öğrencilere kazanım ile ilgili gerekli dönütler verilir.

DEĞERLENDİRME

s.49'daki Proje Değerlendirme Ölçeği ile öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalar değerlendirilir.

PROJE HAZIRLAMA KONTROL LİSTESİ

Ölçütler	Evet	Hayır
Bu konudaki düşüncelerimi ve isteklerimi yetişkinlere anlatmak amacıyla bir proje hazırlamaya karar verdim.		
İş takvimi çizelgemi hazırladım.		
Evde en fazla izlenen televizyon kanalındaki programları gazeteden bir hafta boyunca takip ettim.		
Kanalın bir hafta boyunca yaptığı yayın akışında çocuklara yönelik programların süresini tespit ettim (Gençlere yönelik yayının toplam yayına oranını hesapladım.).		
Gençlere yönelik eğitim programlarının yayın sürelerini belirledim.		
Gençlere yönelik haber programlarının yayın sürelerini belirledim.		
Gençlere yönelik eğlence programlarının yayın sürelerini belirledim.		
Gençlere yönelik mevcut programların içeriğini gazetelerde inceledim.		
Mevcut programların içeriği hakkında düşüncelerimi yazdım.		
Televizyonda olmasını istediğim gençlere yönelik programları ve bu programları isteme gerekçelerimi yazdım.		
Kitle iletişim araçlarının gençler arasındaki etkileşimdeki rolünü örnekler vererek değerlendirdim.		
Projenin sloganını hazırladım.		
Projenin afişini hazırladım.		
Proje tanıtım metnimi hazırladım.		
Kullanılan materyallerin listesini hazırladım.		
Materyalleri nereden edindiğimi gösteren çizelgeyi hazırladım.		
Öğretmen ile görüşme çizelgemi hazırladım.		
Proje tanıtım formu hazırladım.		

Not: Televizyon yerine diğer kitle iletişim araçlarından birinde çocuklara yönelik yayınlar da değerlendirilebilir. Örnek; aynı sürede bir gazetenin içeriği bu şekilde değerlendirilebilir.

PROJE TANITIM FORMU

Ölçütler	
Projenin adı	
Projenin konusu	
Projenin amacı	
Projenin başlangıç ve bitiş tarihi	
Yardım alınan kurum/kuruluşların adı	
Projenin maliyeti	
Proje çalışması esnasında karşılaşılan sorunlar	
Projeden beklenen sonuçlar	
Kaynakça	

PROJE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Grubun adı: Projenin adı: Sınıf:

I. PROJEYİ HAZIRLAMA SÜRECİ	Zayıf	Geliştirilmeli	Orta	İyi	Çok iyi
1. Projenin amacını belirleme					
2. Projeye uygun plan yapma					
3. İhtiyaçları belirleme					
4. Grup içinde görev dağılımı yapma (Grup çalışması ise)					
5. Farklı kaynaklardan bilgi toplama					
6. Projeyi plana göre gerçekleştirme					
7. Yetişkin rolünü gerçekleştirme					
8. Ekip çalışmasını gerçekleştirme					
9. Proje çalışmasını istekli olarak gerçekleştirme					
TOPLAM					

II. PROJENİN İÇERİĞİ	Zayıf	Geliştirilmeli	Orta	İyi	Çok iyi
1. Türkçeyi doğru ve düzgün yazma					
2. Bilgilerin doğruluğu					
3. Toplanan bilgileri analiz etme					
4. Elde edilen bilgilerden çıkarımda bulunma					
5. Toplanan bilgileri düzenleme					
6. Kritik düşünme becerisini gösterme					
7. Yaratıcılık yeteneğini kullanma					
TOPLAM					

III. SUNU YAPMA	Zayıf	Geliştirilme li	Orta	İyi	Çok iyi
1. Türkçeyi doğru ve düzgün konuşma					
2. Sorulara cevap verme					
3. Konuyu, dinleyicilerin ilgisini çekecek şekilde sunma					
4. Sunuyu, hedefe yönelik materyalle destekleme					
5. Sunuda, akıcı bir dil ve beden dilini kullanma					
6. Sunuyu verilen sürede yapma					
7. Sunum sırasında öz güvene sahip olma					
8. Sunuyu severek yapma					
TOPLAM					

PROJE DEĞERLENDİRME BÖLÜMLERİ	PUAN
I. PROJEYİ HAZIRLAMA SÜRECİ	
II. PROJENİN İÇERİĞİ	
III. SUNU YAPMA	
GENEL TOPLAM	

Puanlama: 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Ölçütler 1,2,3,4,5 şeklinde derecelendirilir.

YORUMLAR VE ÖNERİLER:

.....

KÜRESELLEŞME VE TOPLUMLAR

DERS	: Sosyoloji
SINIF	: 11
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'+40'
ÜNİTE	: KÜLTÜR
KAZANIMLAR	: 26. Kazanım: Küreselleşmenin toplumsal değişmeye olan etkilerini yorumlar.
MATERYALLER	:Formlar
KAYNAK	

SÜREÇ

1. Öğrencilerden günlük hayatlarında kullandıkları ürünlerden yabancı markalı olanları söylemeleri istenir. Söylenenler tahtaya yazılır.
2. Öğretmen bir değerlendirme grubu oluşturur
3. s.59'daki Halis Bir Amerikalı adlı metin çoğaltarak öğrencilere (iki gruba) dağıtılır. s.58'deki Örnek Olayın İnceleme Formu yoluyla sorgulanır. Gruplardan birine “yabancı ürünleri kullanmaktan vazgeçilmeli” konusu, diğer gruba ise “yabancı ürünleri kullanırken seçici olunmalı” konusu verilir. Öğrenciler gruplarda örnek olayları tartışır ve aşağıdaki sırayla sunumlarını yaparlar.
 - a) Örnek olaya ait markalardan birkaç tanesini söylerler.
 - b) Örnek olaydaki temel sorunlara dikkat çekerler.
 - c) Öğrenci gruplarının temel sorunlara ait çözüm önerilerini sunarlar.

Her grubun sunumundan sonra grup etkileşimi yapılır.
4. Metinden hareketle günlük hayatta kullanılıp da vazgeçemem diyeceğimiz yabancı ürünleri kullanma sebepleriyle, bu sebeplerin geçerli olmayacağını düşünen öğrencilerin alternatif fikirleri karşılaştırılır.
5. Bilim ve teknolojinin farklı milletlerin ortak kullandığı bir alan olmasından dolayı hayatımızdan bütünüyle çıkarabilmemizin mümkün olamayacağı ancak yabancı ürünleri kullanmak zorunda olsak bile bu bizi kendi kültürümüzden uzaklaştırmaya neden olmamalı ve mümkünse alternatif yerli ürünlerin kullanılması gerektiği vurgulanır.
6. Aşağıdaki sorular öğrencilere sorulur:
 - Gelineen noktada küreselleşme nedir?
 - Küreselleşmenin toplumlar üzerinde ne gibi etkileri olabilir?

DEĞERLENDİRME

Bu etkinlik aşağıda yer alan Kontrol Listesi Örneği kullanılarak değerlendirilebilir. Aşağıdaki form örnek olarak sunulmuştur. Öğretmen tarafından yeniden yapılandırılabilir. Ayrıca form grubun ya da bireysel olarak öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılabilir.

Kontrol Listesi Örneği

ÖLÇÜTLER	Evet	Hayır
1. Etkinliğe aktif şekilde katıldı.		
2. Metni doğru şekilde tahlil etti.		
3. Örnek olay formunu doğru bir şekilde doldurdu.		
4. Grupla işbirliği yaptı. (Grup çalışması yaptırılmış ise.)		

ÖRNEK OLAY İNCELEME FORMU

Öğrenci Grubunun Sözcüsü	
Grup Üyelerinin İsimleri	
Olayın Kısa Özeti (En fazla 100 kelime)	
Olaydaki Temel Sorunlar	
Grubun Çözüm Önerileri	
Öğretmenin ADI SOYADI :	

KÜLTÜR ÜZERİNE HALİS BİR AMERİKALI

Bizim halis Amerikalı vatandaş, sabah olduğunda, ilk defa Yakın Doğu'da kullanılmış, Kuzey Avrupa'da bugünkü şekline sokulmuş ve Amerika'ya oradan geçmiş bulunan yatakta uyanır. Kalkmaya davrandığında üzerinden attığı yatak örtüsü ya ilk defa Hindistan'da kullanıldığını bildiğimiz pamuktan veya yine ilk defa Çin'de kullanılmış olan ipekten veya yine ilk defa oralarda kullanılıp sonradan bize intikal ettirilen yündendir. Üstelik bütün bu maddelerin işlenme teknikleri de yine ilk defa Yakın Doğu'da bulunmuştur. Ayağına geçirdiği o terlikler doğudaki Kızılderililerin buluşudur. Terlikleri giyip girdiği banyo Avrupa-Amerika karışımı bir şekle sahiptir. Banyoda kullandığı sabun Galyalılardan kalmaz. Bizim halis Amerikalı bundan sonra tıraş olmaya başlar. Bu da, muhtemelen eski Sümerlerden veya Mısırlılardan kalma insanların kendi kendilerine gündelik olarak uyguladıkları bir eziyet etme (mazoşizm) şeklidir dersek herhalde pek yanlış olmaz.

Tekrar yatak odasına dönen halis Amerikalı vatandaşın elbisesini üzerinden aldıği sandalye, Güney Avrupa'nın günlük hayatımıza soktuğı bir eşyadır. Giyindiğı elbise ilk orijinal şekliyle Orta Asya göçebelerinden Amerikan kültürüne geçmedir. Giydiğı ayakkabılar ilk defa Mısırlıların geliştirdiğı dericilik tekniğı ile yapılabilmiş, Akdenizliler ise o tekniğı bu günkü şekle getirmişlerdir.

Dışarı çıkmadan önce pencereden dışarı şöyle bir bakar bizim vatandaş, penceredeki o cam eski Mısırlıların bir buluşudur. Yağmur yağıyorsa ya muşamba bir yağmurluk giyer; ya da yanına bir şemsiye alır. Bunların ilki Orta Amerika Kızılderililerinin, ikincisi ise Güneydoğu Asyalıların buluşudur. Başına geçirdiğı keçeden yapılmış şapka mı? O da Orta Asya steplerinden gelmedir.

Kahvaltıyı dışarıda yapacaktır bizim halis Amerikalı, giderken bir gazete alır. Gazete için ödediğı madeni para ilk defa Lidyalılarca kullanılmıştır. Oturduğı masaya, garsonun koyduğı porselen tabak Çin'in buluşudur. Kullanacağı bıçak ilk defa alaşımı Güney Hindistan'da bulunmuş çelikten yapılmıştır. Çatal ortaçağ İtalya'sından kalmaz, kaşık ise Romalılardan. Kahvaltısına portakalla başlar veya karpuzla. Portakal Orta Doğu'dandır, karpuz ise Afrika'dan. İçtiğı kahve ise ilk defa Habeşistan'da kullanılmıştır. Kahvesi sütlü ve şekerli mi? unutmayalım. Sütü elde etmek ilk defa Yakın Doğuluların marifeti olmuştur; şeker de Hindistan'ın. Eh sırada bir de bir parça kek vardır herhalde. Hani şu Küçük Asya'da keşfedilen buğdayı İskandinavlıların değişik şekilde kullanmaları ile bildiğimiz kek.

Vatandaşımızın iştahi yerindeyse eğer, Hindi-Çin’de ehlileştirilen kümes hayvanlarının birisinin yumurtasından yiyecektir belki de. Belki de, yumurta yerine Doğu Asyalıların buluşu olan ve Kuzey Avrupalıların geliştirdiği ince kıyılmış et parçalarından yemek isteyecektir.

Kahvaltı bitti mi? Hani şu Kızılderililerin, Amerika’ya gelenlere öğrettikleri tiryakilik. Ha sahi, yolda gelirken aldığı gazeteyi okuyabilir şimdi. Hani canım şu Çin’den, Almanya’ya kadar uzanan teknik buluşlar sonucu basılması mümkün olan gazete. Eh eğer bizim halis Amerikalının az buçuk Allah’a inancı varsa okuduğu karanlık dünya haberleri karşısında “halis bir Amerikalı” olarak yaratıldığı için Allah’a şükredecektir. Elbette ki Hint-Avrupa dillerinden gelen İngilizcesi ile.

TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME

EK-7

DERS	: Sosyoloji
SINIF	: 11
YAKLAŞIK SÜRE	: 40 + 40
ÜNİTE	: Toplumsal Değişme ve Gelişme
KAZANIM	: 28. Toplumsal bütünleşmenin önemini ifade eder. :
KAYNAK	

SÜREÇ

- s. 62'deki metin okutulur
- Metin üzerinden aşağıdaki sorular öğrencilere yöneltilerek etkileşim başlatılır.
 - Toplumsal bütünleşme kavramından neler anlayabiliriz?
 - Birlikte iş başarmanın etkileri için neler söyleyebiliriz?
 - Takdir görme, hedeflerin yüceliği gibi kavramlar toplumsal bütünleşmeye katkı sağlarlar mı?
 - Karşı karşıya kalınan dışsal baskı, tehdit ve tehlikeler, savaş halkın birlik ve beraberliğini nasıl etkiler?
 - Çanakkale, Sakarya gibi savaşlardan örneklerle toplumsal bütünleşme üzerinde öğrenciler tartışılır.

Toplumsal bütünlük konusunda öğrenciler iki gruba ayrılarak bulacakları özgün fikirleri tahtaya yazmaları istenir. Sonuçlar öğretmen kılavuzluğunda öğrencilere özetlendirilerek etkinlik sonlandırılır.

TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME

... Şeyleri birlikte yapan kişiler, birlikte bir iş başarmanın değerli olduğuna inanırlar. Bu basit gibi görünen sonuca pek çok sosyal bilimcinin gözlemlerinden ulaşılmıştır. Kişilerin neden işbirliğinde bulundukları sorusunun çeşitli yanıtları olabilir: Güdülenmeleri, birlikte bulundukları kişilerin takdirleri, uğrunda çalışılan değerler ve hedeflerin yüceliği gibi. Yine bu noktada zorlama veya otomatik rutinleştirme gibi dışsal baskıları söz konusu etmediğimiz için, kişilerin gönüllülük derecelerinin önemli olduğunu özellikle vurgulamamız gerekir...

Bütünleşmenin yardımcı faktörlerinden biri toplumun üyelerinin karşı karşıya kaldıkları dışsal baskı, tehdit ve tehlikelerdir. Bir savaş sırasındaki düşmanın yarattığı tehdit ve tehlike bu konuda verilebilecek en iyi örnektir. Tehlikeye karşı başarılı bir mücadele verme umudunun bulunması durumunda halkın birlik ve beraberlik içinde göstereceği sosyal reaksiyon da güçlenir. Bu koşullar altındaki bir toplumda sapkınlara, kaçaklara ve hainlere hoşgörü gösterilmez. Ne denli acı verici olursa olsun ortaklaşa fedakarlık yoluyla kültürün güçlendirilmesi ve toplumun da bütünleştirilmesine çalışılır.

TOPLUMSAL DIŞLANMA**EK-8**

DERS	: Sosyoloji
SINIF	: 11
YAKLAŞIK SÜRE	: 40 + 40
ÜNİTE	: Toplumsal Değişme ve Gelişme
KAZANIMLAR	: 29. Toplumsal çözülmeye neden olan etmenleri analiz eder.
MATERYALLER	: Formlar
KAYNAK	:

SÜREÇ

- s. 64'teki metin okutulur
- Metin üzerinden aşağıdaki sorular öğrencilere yöneltilerek etkileşim başlatılır.
 - Toplumsal dışlanma düşüncesi kavramından neler anlayabiliriz?
 - Toplumsal dışlanma düşüncesi kavramını kimler üretip ne için kullanmaya başlamışlardır? Neler söyleyebiliriz?
 - Dışlanma, çözülme, bütünleşme terim ve kavramları arasındaki ilişkiyi nasıl ifade edebiliriz?
 - Dışlanmayı önlemekle çözülme engellenmiş, bütünleşme sağlanmış olur mu?

Toplumsal çözülmenin giderek artan genişleyen dışlanmışlıklardan kaynaklandığı ve bunun da bütünleşmeyi zedeleyip, bozup, engellediği belirtilerek, toplumsal çözülmeyi önlemeye yönelik aidiyeti güçlendirici, gerçekçi projeler uygulanması gerektiği vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

TOPLUMSAL DIŞLANMA

Toplumsal dışlanma düşüncesi eşitsizliğin yeni kaynaklarını göstermek için ilk olarak sosyologlar tarafından ileri sürülmüştür. Toplumsal dışlanma, bireylerin, toplumun geneliyle tam olarak ‘ bütünleşmesinin engellenme biçimlerini göstermektedir. Söz gelimi çevresinde az sayıda iş fırsatının olduğu, yıkık dökük evlerden oluşan bir sitede (mahallede) yaşayan insanlar, toplumdaki pek çok insan için söz konusu olmayacak biçimde kendilerine daha iyi koşullar yaratan fırsatlardan etkili bir biçimde yoksun kalmaktadır.

Ne ki toplumsal dışlanma yalnızca dışlanmış olan insanlardan dolayı ortaya çıkmamaktadır aynı zamanda toplumsal dışlanma orta sınıfın niteliklerinden kendilerini dışlayan insanlardan da kaynaklanabilmektedir. Bireyler eğitimi bırakmayı, bir iş fırsatını geri tepmeyi ve ekonomik olarak durağan olmayı ya da siyasi seçimlerde oy kullanmamayı seçebilirler. Toplumsal dışlanma olgusunun düşünülmesinde bir yanda insan faaliyeti ve sorumluluğu arasında olan etkileşimin ve diğer yanda da insanların paylaştığı koşullardaki toplumsal gücün rolünün bir kez daha bilincinde olmamız gerekmektedir...

TOPLUMSAL ÇÖZÜLMENİN ÖNÜNE NASIL GEÇEBİLİRİZ?

DERS	: Sosyoloji
SINIF	: 11
YAKLAŞIK SÜRE	: 40 + 40 dk.
ÜNİTE	: Kültür
KAZANIMLAR	: 30. Toplumsal çözülme önlemeye yönelik çözüm önerileri geliştirir.
KAYNAK	: Mehmet Ferhat Özbek, Sosyal Çözülme, Özetlenmiştir

SÜREÇ

Aşağıda verilen metin okunur; metinden hareketle sorular cevaplandırılır.

Toplumsal çözülme bir toplumun maddi ve manevi kültür öğelerinin bir araya gelerek bir anlam ifade edecek ve işleyen bir bütün oluşturacak biçimde birbirlerini tamamlayamamasıdır. Buna toplumsal bütünlüğün bozulması veya toplumsal bütünlüğün sürdürülememesi de denir. Toplumsal çözülme esnasında toplumsal kurumlar birbiriyle uyumlu ve ahenkli bir şekilde çalışmadığı gibi toplumun manevi değerlerinden bir kopuş da yaşanır. İşbirliği zayıflar hatta ortadan kalkar. Toplumsal kurumlar kendi görevlerini de yapamaz hale gelebilirler. Toplumun gelişmesi ve ilerlemesi yavaşlar veya duracak duruma gelir. Toplumsal sorunlar artar. Toplumun bir bütün olarak varlığını sürdürebilmesi tehlikeye girer.

Toplumsal çözülme tetikleyen bir takım unsurlar tespit edilmiştir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

- Toplumun temel manevi değerlerinin zayıflaması (sevgi, saygı, aileye bağlılık ve dayanışma vb.),
- İç ve dış sorun ve tehlikelere karşısında toplumsal uzlaşmanın sağlanamaması,
- Toplumda farklı kimlik ve düşüncelerin tehdit olarak algılanmaya başlanması,
- Sorunlar ortaya çıkışı anında sorunları ve halkı yönetecek bir liderin çıkmaması,
- Sosyal farklılaşmanın gelişmemesi ve çoğulcu demokratik yapıya geçişin gecikmesi,
- Bilim insanlarının ve entelektüellerinin toplumun temel değerlerinden uzaklaşmaları veya toplumla çatışma içine girmeleri,
- Ciddi ekonomik krizlerin yaşanması
- Ahlaki değerlerin zedelenmesi ve zayıflaması
- Toplumsal tabakalar arası geçişin durdurulması ve orta tabakalaşmanın engellenmesi,
- Devlet kurumlarının ve yöneticilerinin toplum nazarında itibarını kaybetmeye başlaması,
- Birey ve sosyal grupların topluma katılımında sorun yaşamaları,
- Geleneksel yapı ile değişim arasında çatışma yaşanması,

(Mehmet Ferhat Özbek, Sosyal Çözülme, Özetlenmiştir.)

Sorular

- Metinden hareketle toplumsal çözülmenin nedenleri neler olabilir?
- Toplumsal çözülmenin nedenleri ortadan kaldırılırsa toplumsal çözülme önlenir mi? Tartışınız.
- Toplumsal çözülmenin önüne nasıl geçebiliriz?

KÜLTÜRÜN ÖGELERİ VE ETKİLEŞİM AĞI

DERS	: Sosyoloji
SINIF	: 11
YAKLAŞIK SÜRE	: 40 + 40 dk.
ÜNİTE	: Kültür
KAZANIMLAR	: 32.kazanım: Kültürün öğelerini ayırt eder.
MATERYALLER	: Formlar
KAYNAK	:

SÜREÇ

1. s. 68'deki Sanal Dünya Üç Boyutlu Dinamik Bir Etkileşim Ağıdır adlı tablo tahtaya çizilir.
2. Tabloda öğrencilere kültürü oluşturan öğeler verilir. Aralarındaki ilişki düzeyi ve niteliği ile ilgili bilgi verilir.
3. Aşağıdaki sorularla tabloda bulunun öğeler arasındaki etkileşim öğrencilere yorumlatılır:
 - Tablodaki öğelerden sizin hayatınızı etkileyen hangileridir?
 - Tabloda bulunan öğeler toplumlara ve zamana göre değişir mi?
4. Tabloda kültüre öğelerine ait örnekler süreç sonuna doğru öğrencilere buldurulur.
5. Öğrencilerden gelen geri bildirim doğrultusunda eksiklikler giderilip, varsa yanlışlar düzeltilerek, kültürü oluşturan öğeler, aralarındaki etkileşimler bulunarak süreç tamamlanır.

DEĞERLENDİRME

Bu etkinlik aşağıda yer alan Dereceli Puanlama Anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Aşağıdaki form örnek olarak sunulmuştur. Öğretmen tarafından yeniden yapılandırılabilir. Ayrıca form grubun ya da bireysel olarak öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılabilir.

Dereceli Puanlama Anahtarı

Ölçütler	5	4	3	2	1
1. Duruma ilişkin akılcı yorumlar yaptı.					
2. Fikirlerini ve görüşlerini etkili şekilde ifade etti.					
3. Diğer öğrencilerin görüş ve fikirlerini etkili şekilde dinledi.					
4. Grup üyeleri ile işbirliği yaptı. (<i>Eğer grup değerlendirilmesinde kullanılacak ise</i>)					
5					

SOSYAL DÜNYA ÜÇ BOYUTLU, DİNAMİK BİR ETKİLEŞİM AĞIDIR

BİLİŞSEL BOYUT (KOGNİTİF)

- Değerler
- Değer yargıları
- İnançlar
- İnanç kalıpları
- Anlamlar
- Referans noktaları

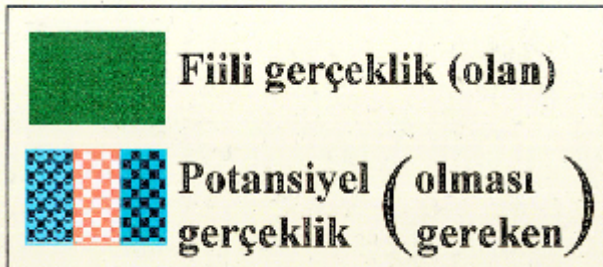
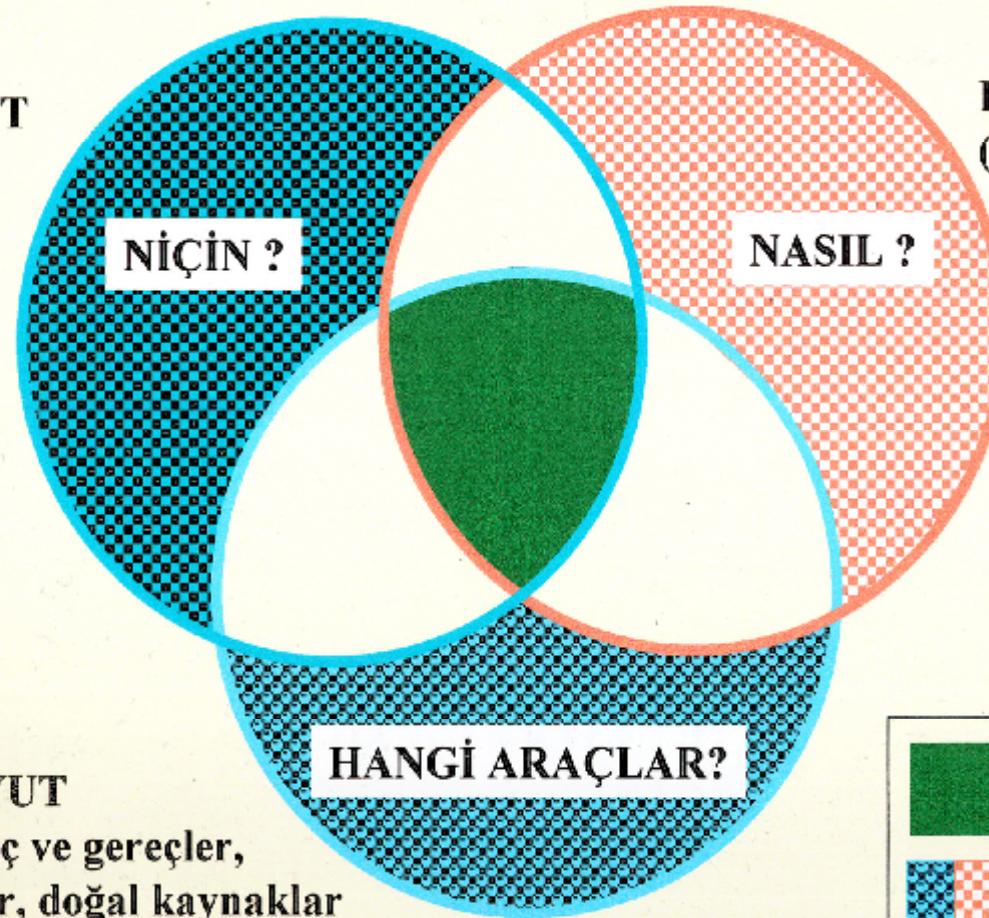
ANLAM KODLARI

MADDİ BOYUT

Her türlü araç ve gereçler,
coğrafi şartlar, doğal kaynaklar

DAVRANIŞSAL BOYUT (NORMATİF)

Yazılı ve yazısız
bütün kurallar, tutum
ve davranışlar

TARİHE YÖN VERENLER

DERS	: Sosyoloji
SINIF	: 11
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'+40'
ÜNİTE	: Kültür
KAZANIMLAR	: 38. Kazanım: Kültürler arası etkileşimde kendi kültürünün rolünü ve önemini değerlendirir.
MATERYALLER	: Formlar
KAYNAKÇA	:

SÜREÇ

1. Aşağıdaki bilgi notunda ele alındığı şekilde Türk ve/veya İslam bilim insanlarının bilim mirasının oluşum süreci ve sonrasındaki gelişmelere katkıları hakkında kısa bilgi verilerek sonuçları tahtaya özetlenir.

Öğretmen Bilgi Notu

Her ülkenin, uygarlığın ya da ulusun tarihinde inişler çıkışlar, zaferler yenilgiler vardır. Tarih bugün ileri olanın hep ileride ya da bugün geri olanın hep geride olduğu bir toplumsal akış örneği vermiyor.

Dokuz, on, on bir ve on ikinci yüzyıllar Türk ve/veya İslam dünyasında bilimin yükselme devirleriydi. Bu bilim insanları Endülüs, Buhara, Türkistan, Bağdat ve Ürgenç'te, nerede olursa olsunlar her hükümdar, ünlü bilgin ve şairleri sarayına çekmeye çalışırdı.

Bilim tarihinde kullanılan bir sınıflamada Mezopotamya, Mısır, Çin, Hint, Yunan, Türk, İslam, Avrupa bilimi tabirleri yer alır. Bunlar arasında gelenek farkları vardır; hâkim olan paradigmlar ve yorumlar farklıdır. Mesela Türk ve/veya İslam bilimi kendinden önce gelen Yunan, Hint bilim geleneklerini devraldı, özümsemi, yeni sentezlere, evrensel buluşlara ulaştı. Küresel trigonometri, cebir, astronomiyi geliştirdi. Bu birikim Latince ve İbranice'ye çevrilip Avrupa'ya taşındı, bilim mirası önemli ölçüde zenginleşti.

2. s.69'daki Türk ve/veya İslam Düşünürlerinin Uygarlığa Katkıları adlı tabloda bilim adamlarının hangi alanlarda uygarlığa katkıda bulundukları belirtilmemiştir. Bir hafta önceden öğrencilerin konu hakkında araştırma yapmaları sağlanarak, boş bırakılan yerlerin doldurulması sağlanır.

3. Tablo tahtaya yansıtılarak s.67'daki sorular irdelenir, tartışılır.

SORULAR

- İbn-i Haldun, bilimsel anlamda sosyolojinin kurucusu olan A.Comte'den kaç yüz yıl önce yaşamıştır.
- Türk ve/veya İslam dünyasında bilimsel çalışmaların 8.yy ile 13.yy arasında yoğunlaşmasının nedenlerini araştırarak tartışınız.
- Tablodaki isimler arasında, bilinen ilk dünya haritasını kimin çizmiş olabileceğini tahmin ediniz.
- Tarihte devletten ayrı olarak toplumdan söz eden, sosyoloji biliminin ilk müjdecisi sayılan ünlü İslam düşünürü kimdir? Eserinin adı nedir?
- Tabloya göre Türk ve/veya İslam dünyasında hangi yıllar arasında en fazla bilim adamı yaşamıştır?
- Piri Reisten önce yaşamış bir Türk denizcisinin ismini söyleyiniz.
- Sorulardan gelen cevaplar doğrultusunda Türk ve/veya İslam kültürünün uygarlığa katkılarını grup etkileşimi neticesinde öğrenciler tarafından değerlendirilir.

DEĞERLENDİRME

Bu etkinlik aşağıda yer alan ölçüt örneklerini içeren kontrol listesi kullanılarak değerlendirilebilir. Aşağıdaki form örnek olarak sunulmuştur. Öğretmen tarafından yeniden yapılandırılabilir. Ayrıca form grubun ya da bireysel olarak öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılabilir.

Kontrol Listesi Örneği

Ölçütler	Evet	Hayır
1. Etkinliğe aktif şekilde katıldı.		
2. Çalışma kâğıdını doğru şekilde doldurdu.		
3. Duruma ilişkin akılcı yorumlar yaptı.		
4. Fikirlerini ve görüşlerini etkili şekilde ifade etti.		
5. Diğer öğrencilerin görüş ve fikirlerini etkili şekilde dinledi.		
6. Türk ve/veya İslam bilim insanlarının uygarlığa katkılarını tablodan doğru olarak yorumladı		

TÜRK VE/VEYA İSLAM DÜŞÜNÜRLERİNİN UYGARLIĞA KATKILARI

M.S. 8.YY	9.YY	10.YY	11.YY	12.YY	13.YY ve SONRASI	KATKIDA BULUNDUKLARI ALANLAR
HAREZMÎ			ÖMER HAYYAM	NASİRUDDİN TUSÎ	ALÎ KUŞÇU	
	BATTANÎ	BEYRUNÎ			ULUĞ BEY T. EL RAŞİT	
	FARABÎ	İBNÎ HAYSEM				
CABİR İBNÎ HAYYAM	ZEKARİYE ER RAZÎ					
				DEMİRÎ	İBNÎ BAYTAR	
KİNDÎ	CABİR İBNÎ HAYYAN	BEYRUNÎ				
	İBNÎ HAVKAL			İDRİSÎ	PİRÎ REİS KAZVİNÎ KATİP ÇELEBÎ	
		İBNÎ SİNA			İBNÎ NEFS Ş.SABUNCUOĞ LU	
	İBNÎ HAZM	KAŞGARLI MAHMUT	YUSUF HAS HACİP NİZAMULMÜLK		İBNÎ HALDUN P.SEBAHATTİN ZİYA GÖKALP	
	BENÎ MUSA					
	FARABÎ	İBNÎ SİNA GAZALÎ		MEVLANA Y.EMRE H.BEKTAŞ VELÎ		

SİYASETİN TEMEL KAVRAMLARI

DERS	: Sosyoloji
SINIF	: 11
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'+40'
ÜNİTE	: Sosyal Kurumlar
KAZANIMLAR	: 57.Kazanım: Siyaset kurumu ile ilgili temel kavramları ifade eder.
MATERYALLER	: Formlar
KAYNAK	:

SÜREÇ

1. Öğretmen tarafından s. 71'deki Siyasetin Temel Kavramları sayfası tahtaya yansıtılır veya yazılır.
2. Sayfadaki boşluklara uygun gelen kavram öğrencilere buldurulur.
3. Boşluk doldurmalarda hatalar varsa öğretmen tarafından açıklanarak düzeltilir.
4. Siyasetin temel kavramlarıyla ilgili öğrencilere örnekler verdirilerek ders sonlandırılır.

SİYASETİN TEMEL KAVRAMLARI

DEVLET

MİLLET

MEŞRUIYET

SEÇİM

ADALET

HAK

ÖZGÜRLÜK

EŞİTLİK

İKTİDAR

EGEMENLİK

OTORİTE

HÜKÜMET

MECLİS

SİYASAL PARTİ

ÜLKE

TANIMLAR

1. Kendi iradesini egemen kılabilme, devlet gücünü kullanma yetkisi
.....
2. Ortak amaçlar için bir araya gelmiş, ortak bir ülkü etrafında birleşmiş insan topluluğu
3. Bir ulusun üzerinde yaşadığı toprak parçası.....
4. Devlet etkinliklerinde söz sahibi olan irade.....
5. Yapılan işlerin yasalara uygunluğu.....
6. Bir toprak parçası üzerinde egemen olan otoritesi yasalara uygun en geniş örgüt.....
7. Emretme, itaat ettirme, ve meşru güç kullanımının hak ve salahiyeti elinde bulunduran
8. Devlet adına siyasal iktidarı, denetimi ve otoriteyi kullanma.....
9. Siyasal iktidarı elde etme ya da paylaşma amacı güden kuruluşlar.....
10. Halk Egemenliğinin kullanıldığı yasama organı.....
11. İnsanlar arasında toplumsal ve siyasal yönden ayırım olmaması.....
12. Kişinin baskı altında olmadan serbestçe seçme hakkını kullanması.....
13. Demokrasilerde iktidara kimin geleceğini belirleyen yol.....
14. Doğuştan gelen veya sonradan elde edilen engellenemez ve devredilemez kazanımlar.....
15. Hakkın gözetilmesi ve yerine getirilmesi.....

EKLER (Ölçme ve Değerlendirme Formları)

ÜRÜN DOSYASI DEĞERLENDİRME İÇİN DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Puan Boyutlar	4. (Örnek Olacak Nitelikte)	3. (Yeterli)	2. (Kabul Edilebilir)	1. (Yeterli Değil)
İçerik	Ürün dosyası, tüm gerekli materyalleri içeriyor.	Ürün dosyası, gerekli materyallerin büyük çoğunluğunu içeriyor.	Ürün dosyası, gerekli materyallerin birazını içeriyor.	Ürün dosyası, gerekli materyallerin çok azını içeriyor.
Seçilen örneklerin özelliği	Örnekler öğrencinin gelişimini ve bilgisini yansıtıyor.	Örnekler öğrencinin gelişimini yansıtıyor fakat bilgilerin bir kısmını yansıtmıyor.	Örnekler öğrencinin hem bilgisini hem de gelişimini biraz yansıtıyor.	Örnekler gelişigüzel seçilmiş, gerekli bilgileri ve gelişimi yansıtmıyor.
Düzenleme	Ürün dosyası, tam ve düzenli olarak oluşturulmuş. Okuyucu, gerekli her şeyi bulabiliyor.	Ürün dosyası, iyi düzenlenmiş, okuyucu aradığı şeyleri bulmakta çok az sıkıntı yaşıyor.	Ürün dosyası, kısmen düzenli sayılabilir. Okuyucu aradığını bulmakta biraz zorlanıyor.	Ürün dosyasında, düzene ilişkin bir görüntü var ama okuyucu aradığını bulmakta çok zorlanıyor.
Dilbilgisi	Dilbilgisi ile ilgili hiçbir hata yok (kelime bilgisi, noktalama işaretlerinin kullanımı, gramer, vb.).	Dilbilgisi konusunda çok az hata var.	Dilbilgisi ile ilgili göze çarpan önemli hatalar var.	Dilbilgisi ile ilgili çok sayıda hata var.
Kişisel yansıma	Tüm yansımalar betimleyici ve öğrencinin iç dünyasını yansıtıcı kişisel etkileşimleri içeriyor.	Yansımaların büyük bölümü betimleyici ve öğrencinin iç dünyasını yansıtıcı kişisel etkileşimleri içeriyor.	Yansımaların bazıları betimleyici ve öğrencinin iç dünyasını yansıtıcı kişisel etkileşimleri içeriyor.	Yansımaların çok azı betimleyici ve öğrencinin iç dünyasını yansıtıcı kişisel etkileşimleri içeriyor.
Ürün dosyasının sunumu	Öğrenci açık ve anlaşılır biçimde konuştu, diğer öğrencilerle uygun göz teması kurdu ve sorulan soruları kendinden emin biçimde cevapladı.	Öğrenci büyük ölçüde açık ve anlaşılır biçimde konuştu, diğer öğrencilerle uygun göz teması kurdu ve sorulan soruları cevapladı.	Öğrenci kısmen açık ve anlaşılır biçimde konuştu, diğer öğrencilerle göz teması kurdu ve sorulan soruları cevaplayabildi.	Öğrenci açık ve anlaşılır biçimde konuşmadı, diğer öğrencilerle nadiren göz teması kurdu ve sorulan soruları cevaplarırken zorluk çekti.
Ürün dosyasının bir bütün olarak etkililiği	Ürün dosyası, öğrencinin becerilerini, yeterliklerini ve bilgisini çok iyi bir biçimde gösteriyor.	Ürün dosyası, öğrencinin becerilerini, yeterliklerini ve bilgisini göstermeye yardımcı oluyor.	Ürün dosyası, öğrencinin becerilerini, yeterliklerini ve bilgisini kısmen gösteriyor.	Ürün dosyası, öğrencinin becerilerini, yeterliklerini ve bilgisini göstermiyor.

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI (PORTFOLYO) DEĞERLENDİRME FORMU

Öğrencinin
Adı ve soyadı:
Sınıf:

Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütün ne düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak dosyayı değerlendiriniz.

ÖLÇÜTLER	Dereceler				
	1	2	3	4	5
1. Çalışmaların içeriğinin tam olması					
2. Çalışmalardaki çeşitlilik					
3. Çalışmaların amaca uygunluğu					
4. Çalışmaların doğruluğu					
5. Dosyanın düzenliliği					
6. Harcanan çabaları gösterme					
7. Çalışmaların kalitesi					
8. Çalışmaların seçiminde risk alma					
9. Öğrencinin gelişimini gösterme					
10. Kendini değerlendirme					

YORUMLAR/ÖNERİLER:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, gruptaki çalışmalarınızı değerlendirmek üzere hazırlanmıştır. Arkadaşlarınızın bu konudaki görüşlerini almak için formu doldurunuz. Size ayrılan son sütunda da kendinizi değerlendiriniz. Sorulara cevabınız “evet” ise E, “bazen” ise B, “hayır” ise H harfi yazınız.

Değerlendiren öğrencinin;

Grup adı :

Adı soyadı :

Sınıfı :

1. Arkadaşının adı soyadı:

2. Arkadaşının adı soyadı:

	Her Zaman			Projenin Başında			Projenin Sonunda			Hiçbir Zaman		
Grubumuzdaki Öğrenciler	Ben	1. Arkadaşım	2. Arkadaşım	Ben	1. Arkadaşım	2. Arkadaşım	Ben	1. Arkadaşım	2. Arkadaşım	Ben	1. Arkadaşım	2. Arkadaşım
Etkinliğe katılımda gönüllüdür.												
Görevini zamanında yerine getirir.												
Farklı kaynaklardan bilgi toplayıp sunar.												
Grup arkadaşlarının görüşlerine saygılıdır.												
Arkadaşlarını uyarırken olumlu bir dil kullanır.												
Malzemeleri kullanırken dikkatli ve titizdir.												
Temiz, tertipli ve düzenli çalışır.												
Sonuçları tartışırken açık ve anlaşılır konuşur, konuşulanları anlar.												

Form tamamlandıktan sonra, arkadaşlarınızın sizin çalışmalarınızla ve davranışlarınızla ilgili genel izlenimlerinde “hayır” seçeneğinin öne çıktığını görürseniz, çalışmalarınızı tekrar gözden geçirmenizde fayda vardır. Ayrıca, arkadaşlarınızın size ilişkin görüşlerinde dikkatinizi çeken ve geliştirmeniz gereken yönlerinizin neler olabileceği konusunda düşünmeniz gerekir.

SÖZLÜ SUNUM

Örnek: Türk sosyolojisine katkıda bulunan önemli Türk sosyologlarını, bu sosyologların fikirlerini ve bu fikirlerin toplumumuza katkılarını araştırıp bir rapor hazırlayınız. Dinleyicilerin ilgisini çekecek biçimde raporunuzu sununuz.

SÖZLÜ SUNUM DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

	Çok iyi (4)	İyi (3)	Kabul edilebilir(2)	Kabul edilemez (1)
İçerik	Çalışmada yeterince materyal kullanılmış. İçerik iyi yapılandırılmış ve ipuçlarıyla desteklenmiştir.	Çalışmayla ilgili yeterli bilgi verilmiş. İçerik iyi yapılandırılmış fakat küçük çelişkiler var.	Yeterince bilgi var ancak konuyla iyi ilişkilendirilmemiş.	Konu açık değil. Konuyu destekleyen bilgiler yok.
Tutarlılık ve Organizasyon	Çalışma iyi yapılandırılmış. Konuya özgü örnekler yeterli, sonuç bölümü açık, kontrollü ve akıcı şekilde ifade edilmiş. Geçişler iyi organize edilmiş.	Bilgiler mantıksal sırayla verilmiş. Genellikle iyi organize edilmiş. Fikirler arasındaki geçişler beklenen kadar iyi değil.	Kavramlar ve düşünceler iyi ilişkilendirilmemiş. Bağlantılar eksik, akış ve düşünceler değişken.	Sunum düzenli değil ve bağlantılar eksik, akışkan değil. Konunun gelişimi belirsiz. Sunumun sıralanışı mantıksal değil.
Yaratıcılık	Çalışma çok orijinal bir şekilde sunulmuş, dinleyicilerin dikkati çekilmiştir.	Sunumda bazı orijinallikler var. Materyaller çeşitli, çalışmayla iyi ilişkilendirilmemiş.	Çeşitlilik az yada yok. Çok az orijinallik ve yorumla çalışmalar sunulmuştur.	Multimedya kullanımı yetersiz. Çeşitlilik yok ya da az.
Materyal Kullanımı	Multimedya araçlarının kullanımı dengeli ve çalışmayı geliştirmek için doğru olarak kullanılmış.	Multimedya kullanımında çeşitlilik yok ve çalışmayla ilişkilendirilmemiş.	Multimedya araçlarının kullanımı değişken. bir bölümden diğerine geçişler düzgün değil. Multimedya çalışmayla açıkça ilişkilendirilmemiş.	Multimedya çok az ya da hiç kullanılmamış. Araç kullanımı dengesiz. (Bazı yerlerde çok fazla bazı yerlerde çok az.)
Konuşma Becerileri	Anlatım açık ve anlaşılır. Uygun ses tonu kullanılmış. İyi bir duruş ve göz teması var. Coşkulu ve güvenli bir anlatım.	Açık ve anlaşılır bir konuşma ancak yeterince kibar değil.	Bazı konuşmalar anlaşılır değil. Göz kontağı yetersiz. Açıklamalar az veya yetersiz.	Çok alçak ya da çok yüksek sesli sunum. Göz kontağı yok. Konuşma çok hızlı yada çok yavaş, konuşma monoton ve ilgi çekici değil.
Dinleyici Tepkileri	Dinleyiciler sunumla ilgili. Dinleyicilerin dikkati toplanmış, konu yaratıcı bir şekilde sunulmuş.	Sunum sırasında genellikle dinleyicilerin dikkati toplandı. Sunum ilginçti.	Dinleyicilerin ilgisi kaybolmuş sununun çoğunda hayal gücü az kullanılmıştır yada hiç kullanılmamıştır.	Dinleyicilerin ilgisi kaybolmuş. Sunumda çelişkiler var.
Sunum Süresi	Sunum belirlenen süreden +/- iki dakika sapmış.	Sunum belirlenen süreden +/- dört dakika sapmış.	Sunum belirlenen süreden +/- altı dakika sapmış.	Sunum çok uzun ya da çok kısa, belirlenen süreden +/- on dakika sapmış.

GRUP DEĞERLENDİRME

ACIKLAMA: Aşağıdaki form, gruptaki her bir öğrencinin değerlendirilmesi içindir. Grupta, birlikte çalıştığınız her bir arkadaşınız için ifadeleri okuyarak değerlendirme yapınız. Eğer grup arkadaşınız okuduğunuz ifadedeki davranışı gerçekleştirdi ise o ifadenin altına (X) işareti koyunuz.

[illegible]

YORUMLAR

[illegible]

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form kendinizi değerlendirebilmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmalarınızı en doğru yansıtan seçeneğe (X) işareti koyunuz. Daha sonraki üç soruda (9, 10 ve 11) ise, cevaplarınızı boş bırakılan yerlere yazınız.

Öğrencinin

Adı ve Soyadı :

Sınıfı :

No :

Öğrencilerin Değerlendireceği Davranışlar	Dereceler		
	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1. Başkalarının anlattıklarını ve önerilerini dinledim.			
2. Yönergeyi izledim.			
3. Arkadaşlarımı incitmeden teşvik ettim.			
4. Ödevlerimi tamamladım.			
5. Anlamadığım yerlerde sorular sordum.			
6. Grup arkadaşlarıma çalışmalarında destek oldum.			
7. Çalışmalarım sırasında zamanımı akıllıca kullandım.			
8. Çalışmalarım sırasında değişik materyaller kullandım.			

9. Bu etkinlikten neler öğrendim?

.....
.....

10. Bu etkinlik sırasında grubumdaki arkadaşlarıma nasıl yardım ettim?

.....
.....

11. Bu etkinlik sırasında en iyi yaptığım şeyler nelerdir?

.....
.....

SOSYOLOJİ DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ
(Öğretim Yılı Başı)

Öğrencinin

Adı ve soyadı :

Sınıf :

Açıklama: Aşağıda Bu yıl göreceğiniz sosyoloji dersine ilişkin tutumlarınızı belirlemeye yönelik cümleler ve karşılarında seçenekler verilmiştir. Dikkatlice okuduktan sonra kendinize uygun seçeneği işaretleyiniz.

ÖLÇÜTLER	Hiç katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Tamamen katılıyorum.
1. Sosyoloji dersi konuları hakkında bilgiye sahip değilim.					
2. Sosyoloji dersine yönelik ilgi ve yeteneklerimin var olduğuna inanıyorum.					
3. Sosyoloji dersinin konularını öğrenmekten zevk alacağıma inanıyorum.					
4. Sosyoloji dersi için ayrılan zamanın fazla olmasını isterim.					
5. Sosyoloji dersine çalışırken zamanımın verimli geçeceğine inanıyorum.					
6. Sosyoloji dersinin benim için gerekli olduğunu düşünüyorum.					
7. Sosyoloji dersinin bireyin sosyalleşmesine katkı sağlayacağına inanıyorum.					
8. Sosyoloji dersinde sınıf dışı öğretim tekniklerinin kullanılmasını arzu ediyorum.					
9. Sosyoloji dersinin girişimcilik, yaratıcılık ve eleştirisel becerimi açığa çıkaracağına inanıyorum					
10. Sosyoloji dersi ile ilgili daha önceden edindiğim herhangi bir bilgim yoktur.					

SOSYOLOJİ DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ
(Öğretim Yılı Sonu)

Öğrencinin

Adı ve soyadı :

Sınıf :

Açıklama: Aşağıda bu yıl içerisinde almış olduğunuz sosyoloji dersine ilişkin tutumlarınızı belirlemeye yönelik cümleler ve karşılarında seçenekler verilmiştir. Dikkatlice okuduktan sonra kendinize uygun seçeneği işaretleyiniz.

ÖLÇÜTLER	Hiç katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Tamamen katılıyorum.
1. Sosyoloji dersinde birey ile toplum arasındaki etkileşimi fark ettim.					
2. Sosyoloji dersi kültürel değerlerimi özümsememe katkı sağladı.					
3. Arkadaşlarımla sosyoloji dersi konularını tartışmaktan zevk alırım.					
4. Sosyoloji dersi için ayrılan ders saatlerinin fazla olmasını isterim.					
5. Sosyoloji dersinde toplumsal kurumların neler olduğunu öğrendim.					
6. Sosyoloji dersinin benim için gereksizdir.					
7. Sosyoloji dersi konularını severim.					
8. Sosyoloji dersinde zaman akıcı geçer.					
9. Sosyoloji dersi sınavından çekinirim.					
10.Sosyoloji dersi sayesinde toplumun yapısını, gelişimini ve değişimini fark ettim.					

PROJE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Projenin Adı :
Adı ve soyadı :
Sınıfı-No :

GÖZLENECEK ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	DERECELER				
	Çok iyi	İyi	Orta	Geçer	Yetersiz
	5	4	3	2	1
I. PROJE HAZIRLAMA SÜRECİ					
Projenin amacını belirleme					
Projeye uygun çalışma planı yapma					
Grup içinde görev dağılımı yapma					
İhtiyaçları belirleme					
Farklı kaynaklardan bilgi toplama					
Projeyi plana göre gerçekleştirme					
TOPLAM					
II. PROJENİN İÇERİĞİ					
Türkçeyi doğru ve etkili kullanma					
Bilgilerin doğruluğu					
Toplanan bilgilerin analiz edilmesi					
Elde edilen bilgilerden çıkarımda bulunma					
Toplanan bilgileri düzenleme					
Kritik düşünme becerisini gösterme					
TOPLAM					
III. SUNU YAPMA					
Türkçeyi doğru ve etkili konuşma					
Sorulara cevap verebilme					
Konuyu dinleyicilerin ilgisini çekecek şekilde sunma					
Sunuyu hedefe yönelik materyalle destekleme					
Sunuda akıcı bir dil ve beden dilini kullanma					
Verilen sürede sunuyu yapma					
Sunum sırasındaki öz güvene sahip olma					
Severek sunu yapma					
TOPLAM					
GENEL TOPLAM					